

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Too big to contribute

Integrasjon og desintegrasjon av entreprenørielle økosystem

Integration and disintegration of entrepreneurial ecosystem

**Jørgen Flemmen Holum, Amund Kirkebøen Husom og Kristoffer Stavang
Magnussen**

Økonomi og administrasjon

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap (FØS)

Tore Frimanslund

26.05.2023

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne bacheloroppgaven er skrevet og utarbeidet våren 2023, som en avslutning på bachelorstudiet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen på Vestlandet campus Sogndal. I løpet av dette studieløpet har vi tilegnet oss nye erfaringer og kunnskap som vil være verdifullt inn mot arbeidslivet. Selve skriveprosessen har vært både krevende, men også givende. På grunn av et økende fokus på bærekraftig utvikling, og en nedtrapping av oljeindustrien vil innovasjon og entreprenørskap være svært viktig i tiden som kommer. Dette er noe av grunnen til entreprenørskap har fanget vår interesse.

Vi vil rette en stor takk til veileder Tore Frimanslund som har vært en engasjert veileder som har bidratt med god kunnskap, konstruktive tilbakemeldinger og motiverende råd under skriveprosessen. Gode samtaler har utvilsomt bidratt til et bedre resultat.

Vi setter også stor pris på alle informantene som har stilt opp på kort tid, samt bidratt med mye nyttig informasjon. Takk for samarbeidet, vi kommer gjerne tilbake på besøk.

Sammendrag

For å bidra til økt fokus på- og forståelse for prosessene rundt innovasjon og entreprenørskap har vi valgt og gjennomført en kvalitativ komparativ casestudie av to rurale entreprenørielle økosystemer: PEAK Sunnfjord og FUS Sogndal. Formålet med oppgaven har vært å undersøke hvilke faktorer som fører til integrasjon og desintegrasjon av entreprenørielle økosystemer. Ønsket med dette har vært å oppnå en større forståelse for faktorer som kan motivere og legge til rette for vekst og utvikling.

Datainnsamling har bestått av åtte semistrukturerte intervju med fire informanter fra PEAK Sunnfjord og fire fra FUS Sogndal. Funnene i denne studien indikerer at integrasjon og desintegrasjon av entreprenørielle økosystem i rurale områder påvirkes av tre hovedelementer som er fysisk adskillelse av aktører, dominans av enkeltaktører og bransjeheterogenitet. På bakgrunn av dette har vi i denne oppgaven brukt teori som har tatt for seg samarbeid og samhandling på tvers av verdikjedene og geografi. Derfor har vi valgt å se på teori om agglomerasjon og spillover-effekter, samt se på FUS og PEAK gjennom teori om entreprenørielle økosystemer.

I analysen ser vi at de fleste funnene passer overens med teorien, men at dominans av enkeltaktører kan være med på å nyansere agglomerasjonsteorien på noen områder. Funnet om fysisk adskillelse og bransjeheterogenitet støtter teorien om entreprenørielt økosystem samt teoriene om agglomerasjon og spillover-effekt. Studien bidrar med innspill til beslutningstakere som skal legge til rette for entreprenøriell næringsutvikling. Et eksempel på dette er at store entreprenører sin fremvoksende innesluttethet og isolasjon, hindrer agglomerasjonseffekter innad i økosystemet. Denne studien styrker grunnlaget for bedre forståelse og videre studier av entreprenørielle økosystemer, agglomerasjon og spillover-effekter. I tillegg kommer det fram at bare små endringer kan ha en betydelig forskjell for dynamikken innad i økosystemene. Bare det å ha egne kaffemaskiner kan føre til at man går glipp av gode ideer og muligheter.

Abstract

To contribute to increased focus and understanding of the processes surrounding innovation and entrepreneurship, we have chosen to conduct a qualitative comparative case study of two rural entrepreneurial ecosystems: PEAK Sunnfjord and FUS Sogndal. The purpose of this study has been to examine the factors that contribute to the integration and disintegration of entrepreneurial ecosystems, with the aim of gaining a deeper understanding of the factors that can motivate and facilitate growth and development.

Data collection consisted of eight semi-structured interviews, with four informants from PEAK Sunnfjord and four from FUS Sogndal. The findings of this study indicate that the integration and disintegration of entrepreneurial ecosystems in rural areas are influenced by three main elements: physical separation of actors, dominance of individual actors and industry heterogeneity. Based on this, we have utilized theories that address collaboration and interaction across value chains and geography. Therefore, we have examined theories of agglomeration and spillover effects, as well as theories of entrepreneurial ecosystems, in the context of FUS and PEAK.

In the analysis, we observe that most of the findings align with the theories, but the dominance of individual actors can nuance the theory of agglomeration in certain aspects. The findings regarding physical separation and industry heterogeneity support the theory of entrepreneurial ecosystems, as well as theories of agglomeration and spillover effects. This study provides insights for decision-makers tasked with facilitating entrepreneurial development. For example, the emerging insularity and isolation of major entrepreneurs hinder agglomeration effects within the ecosystem. This study strengthens the foundation for better understanding and further research on entrepreneurial ecosystems, agglomeration, and spillover effects. Additionally, it highlights that even small changes can have a significant impact on the dynamics within the ecosystems. Simply having separate coffee machines can lead to missed opportunities and ideas.

Forord	1
Sammendrag	2
Abstract	3
1 Innledning	5
1.1 Problemstilling	6
1.2 Oppgavens struktur	7
2 Teori	7
2.1 Entreprenørielle økosystemer.....	10
2.2 Agglomerasjonseffekter	14
2.3 Spillover-effekter	17
3 Metode	18
3.1 Kontekst	19
3.1.1 Førde og PEAK Sunnfjord.....	19
3.1.2 Sogndal og FUS	19
3.2 Forskerprosessen	20
3.3 Forskingsmetode	21
3.3.1 Komparative casestudier	22
3.4 Datainnsamling – semistrukturert intervju	23
3.4.1 Utvalg av informanter	24
3.4.2 Gjennomføring av intervju.....	25
3.4.3 Kvalitativ dataanalyse	26
3.5 Kvalitetskriterier.....	27
3.6 Ethiske retningslinjer.....	28
4 Funn	29
4.1 Fysisk adskillelse av aktører	30
4.2 Dominans av enkeltaktør.....	32
4.3 Bransjeheterogenitet.....	33
4.4 Datastruktur av datamateriale.....	35
5 Analyse	35
5.1 Fysisk adskillelse av aktører	36
5.2 Dominans av enkeltaktører.....	37
5.3 Bransjeheterogenitet.....	39
5.4 Ulikheter mellom Førde og Sogndal	41
5.5 Konseptualisering av det entreprenørielle økosystemet.....	42
6 Konklusjon	42

6.1	Kritikk til egen forskning og studien sine begrensinger	44
6.2	Forslag til videre forskning	44
	Litteraturliste:.....	45
	Vedlegg.....	52
	Vedlegg 1- Intervjuguide	52
	Vedlegg 2 – Samtykkeskjema.....	54

Figurliste:

Figur 1: Teorioversikt	9
Figur 2: The 6 domains of the Entrepreneurial Ecosystem (D. Isenberg & Global, 2011)	14
Figur 3: Spillover effects (D. Isenberg & Global, 2011)	18
Figur 4: Illustrasjon av datastruktur	35
Figur 5: Konseptualisering av integrasjon og desintegrasjon av økosystem	42

Tabelliste:

Tabell 1: Begrepsforklaringer	10
Tabell 2 : Informanter hos PEAK Sunnfjord og FUS Sogndal.....	24

1 Innledning

Innovasjon og entreprenørskap spiller en viktig rolle i å styrke økonomisk vekst og konkurransevne for land over hele verden. Norge ble i 2022 rangert som nummer 22 over de mest innovative landene i verden, ifølge World Intellectual Property Organization (WIPO,2022,s.21) Dette er langt bak våre naboland Sverige (3), Danmark (10), Finland (9). Norge er et langstrakt land, og i jobben med å øke den nasjonale innovasjonen, blir det viktig med et økt fokus på regional og lokal innovasjon. Gjennom regionale og lokale initiativer kan det skapes dynamiske økosystem som fremmer kreativitet, entreprenørskap og samarbeid på tvers av sektorer. Norge kan realisere sitt fulle innovasjonspotensiale ved å tilpasse innovasjonen til lokale behov og utfordringer. Dette kan oppnås gjennom stimulering av kunnskapsdeling og nettverksbygging, samt utnyttelse av regionale ressurser og kompetanse.

Denne studien har som formål å øke forståelsen av hvordan økosystemer fungerer, samt viktigheten av at de vokser frem. Dette er et dagsaktuelt tema ettersom at fylkeskommunen

Vestland har utarbeidet en handlingsplan med visjonen «Nyskapende og bærekraftig» for å fremme blant annet innovasjon og samarbeid (Vestland fylkeskommune, 2023). Handlingsplanen gjelder for de neste tolv årene, med et mål om at Vestland skal være det ledende verdiskapningsfylket basert på bærekraftig bruk av naturressurser, grønn næringsutvikling og innovasjon. De rurale strøkene som ligger geografisk ugunstig til er avhengig av å tenke innovativt for å holde tritt med større urbane strøk. Fremtidig verdiskaping i samfunnet avhenger derfor av vår generasjon sin evne til å utvikle ideer, etablere bedrifter, og skape arbeidsplasser. Dette kan ses i sammenheng med entreprenørskap. Entreprenørskap handler blant annet om ambisjonen om å søke profitt, og når det lykkes, beriker det samfunnet og økonomien på en unik måte. Dersom man legger økonomisk vekst til grunn, blir oppgaven til politikere og offentlige ledere å skape en bærekraftig syklus av entreprenørskap (Isenberg, 2011). Dette gjør at det entreprenørielle økosystemet er essensielt for den fremtidige økonomien og levestandarden i samfunnet dersom vi skal klare å gjennomføre det grønne skiftet.

I handlingsplanen presenteres manglende samarbeid på tvers av verdikjeder og geografi som et av de største hindrene for utvikling i Vestland (Vestland fylkeskommune, 2023, s.13). Dette hinderet er noe vi ønsker å studere nøyere. På bakgrunn av dette vil vi i denne oppgaven bruke teori som tar for seg samarbeid og samhandling på tvers av verdikjeder og geografi. Derfor har vi valgt å se på teori om agglomerasjon og spillover-effekter, samt se på FUS og PEAK gjennom teori om entreprenørielle økosystemer.

Isenberg (2011, 2010) var først ute med å belyse teori om entreprenørielle økosystemer. Videre går Spigel og Harrison (2018) nøyere inn på hva entreprenørielle økosystemer gjør bedre enn andre systemteorier. Vi har i tillegg tatt utgangspunkt i litteratur om agglomerasjon fra Acs og Varga (2005) og spillover-effekter fra Isenberg (2011), Acs, Braunerhjelm, Audretsch, og Carlsson (2009).

1.1 Problemstilling

Vi ønsker å gjøre en studie av både PEAK Sunnfjord i Førde og FUS i Sogndal, der vi vil undersøke hvilke faktorer som fører til integrasjon og desintegrasjon av disse to økosystemene. Vi definerer integrasjon og disintegrasjon av entreprenørielle økosystemer som prosesser der aktører og ressurser samhandler og knyttes sammen, eller deres

forbindelser og samarbeid brytes ned og splittes opp. En av grunnene til at vi ønsker å studere utfordringer og muligheter for vekst hos to rurale entreprenørielle økosystemer, er for å sette et søkelys på hvordan politikkkutformingene kan nyttiggjøre seg ovenfor entreprenørielle økosystemer.

For å besvare dette har vi kommet frem til følgende problemstilling:

“Hvilke faktorer fører til integrasjon og desintegrasjon i rurale entreprenørielle økosystemer?”

1.2 Oppgavens struktur

Vi har utformet oppgaven i seks ulike kapitler, der første kapittel introduserer oppgaven samt presentert valg av problemstillingen. I andre kapittel blir det teoretiske rammeverket for studien presentert. I tredje kapittel presenterer vi hvilke to kontekster vi skal undersøke og hvilken forskningsmetode vi benytter. Deretter presenterer vi forskningsdesign i studien, datainnsamlingsmetoden, utvalg av intervjuobjekter, kvalitativ dataanalyse og gjennomføring. I dette kapitlet blir også kvalitetskriterier og etiske retningslinjer til undersøkelsen beskrevet. I det fjerde kapitlet presenterer vi funn fra de ulike informantene, med underbyggende sitat. Deretter vil det femte kapitlet bestå av analyse av ulike funn som vil bli holdt opp mot relevant teori. Dette kapitlet tar også for seg likheter og ulikheter av de to ulike kontekstene vi studerer. Kapittel seks blir anvendt til å besvare problemstillingen, samt kritikk og studien sine begrensninger. Til slutt presenterer vi noen ideer til videre forskning.

2 Teori

I teoridelen skal vi presentere det teoretiske rammeverket som er lagt til grunn for å belyse den overordna problemstillingen. Vi tar for oss noen begrepsforklaringer samt en tabell for å oppklare hvordan vi definerer og skiller mellom begreper.

Ut ifra problemstillingen vi har beskrevet innledningsvis har vi valgt fokusere på entreprenørielle økosystemer, samt agglomerasjonsteori og spillover-effekter. Det er viktig å understreke at agglomerasjon og spillover er effekter oppstår i entreprenørielle økosystemer, ettersom entreprenørielle økosystemer har en systemisk tilnærming til entreprenørskap

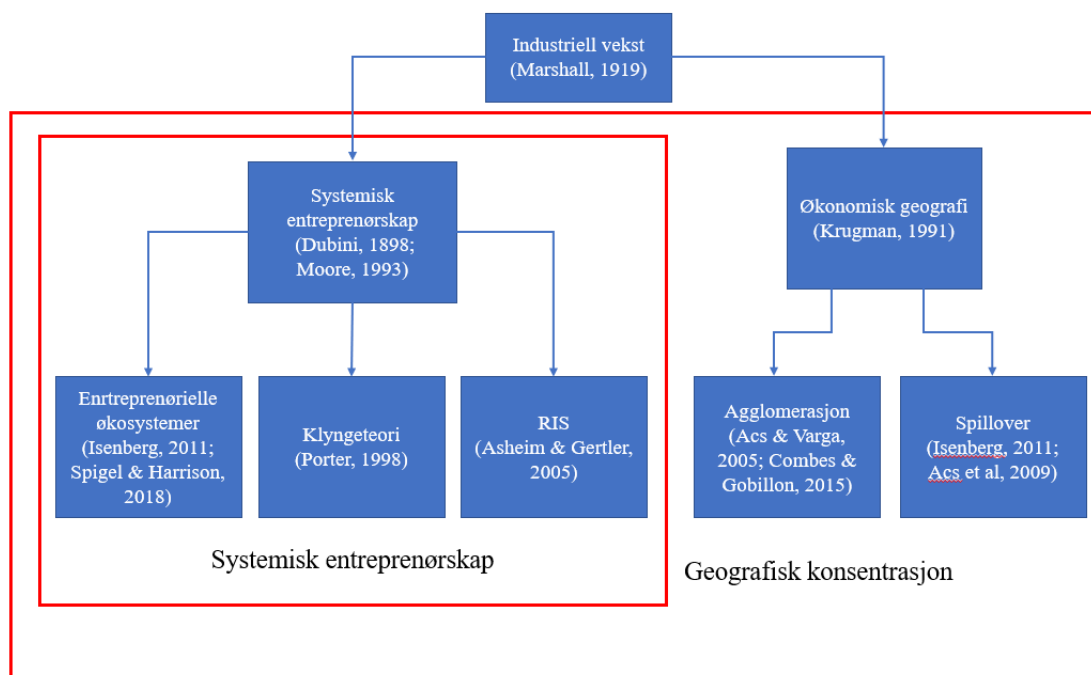
(Spigel, 2017). Begrepet "systemisk entreprenørskap" refererer til sosialt produktive entreprenørielle aktiviteter som går utover det lokale nivået. Det innebærer etablering av organisasjonsstrukturer som muliggjør utnyttelse av muligheter på en større skala gjennom utnyttelse av stordrifts- og spesialiseringseffekter. Systemisk entreprenørskap involverer komplekse, upersonlige nettverk gjennom flere koblinger mellom bedrifter. Konseptet handler ikke bare om størrelsen på de entreprenørielle mulighetene i seg selv, men heller om bredden av muligheter som blir utnyttet. Det innebærer å identifisere og dra nytte av muligheter som strekker seg utover det lokale markedet og skaper synergier gjennom samarbeid og koordinering på tvers av organisasjoner (Sautet, 2013). Teorien om entreprenørielle økosystemer har først oppstått i nyere tid og det er flere begreper som blir omtalt som det samme. Derfor har vi valgt å se tilbake på hvordan entreprenørielle økosystemer og systemisk entreprenørskap oppstod.

For å forstå teorien bak entreprenørielle økosystemer kan vi se tilbake på Marshall's arbeid fra 1919. Han påpeker at når bedrifter er konsentrert på et sted, oppstår det synergier som kan gi fordeler for alle aktørene i distriktet. Videre argumenterte Marshall for at det er krefter utenfor organisasjonen som bidrar til industriell vekst (Marshall, 1919). Denne tankegangen har likhetstrekk med flere av teoriene vi skal innom, som Porters klyngeteori (Porter, 1998), Regional innovation systems (RIS) (Asheim & Gertler, 2005) og entreprenørielle økosystem (Isenberg, 2011,2010; Spigel, 2017; Spigel & Harrison, 2018).

Til tross for Marshalls arbeid, kom det ikke noe teori om systemisk entreprenørskap før Dubini kom på banen (Dubini, 1989) og beskrev økosystemer, eller oppstarts miljøer, som tilstedeværelsen av familiebedrifter, rollemodeller, en mangfoldig økonomi, en solid forretningsinfrastruktur, tilgjengelig investeringskapital, en entreprenørkultur og en offentlig politikk som tillater tidligfasefinansiering. Dette er noe Moore (1993) argumenterer videre for; I stedet for å fokusere på å være en "dominerende art" som kontrollerer markedet, bør virksomheter identifisere sin rolle i økosystemet og utvikle seg i tråd med det. Han argumenterer for at suksessrike virksomheter må være i stand til å samarbeide og konkurrere på samme tid. De må bygge partnerskap og allianser med andre aktører i økosystemet for å dra nytte av komplementære styrker og ressurser. Denne argumentasjonen blir brukt i den moderne tankegangen av et entreprenørielt økosystem, noe Isenberg, Spigel og Harrison (Isenberg, 2011,2010; Spigel, 2017; Spigel & Harrison, 2018) var med å utvikle litteratur om.

Teorien rundt agglomerasjon er også et nytt begrep. Her kan man også se tilbake til Marshalls arbeid om industriell vekst (Marshall, 1919). Dette har Krugman tatt utgangspunkt i når han ser på sammenhengen mellom økonomisk geografi og økonomisk vekst (Krugman, 1991). Krugman introduserer begrepet "økonomiske stordriftsfordeler" (increasing returns) som en sentral faktor i å forklare regionale forskjeller i økonomisk utvikling. Når bedrifter samles i et geografisk område kan de dra nytte av å være i nærheten av andre bedrifter som tilbyr komplementære produkter eller tjenester, dele kunnskap og innovasjoner, og nyte godt av et større arbeidsmarked og nettverkseffekter. Dette tar Acs og Varga utgangspunkt i sin beskrivelse av agglomerasjonsteori (Acs & Varga, 2005). Krugmans arbeid kan også ses i sammenheng med spillover-effekter, noe Acs, Braunerhjelm, Audretsch, og Carlsson (2009) har bygd videre på.

Figur 1 illustrerer sammenhengen og konseptuelle koblinger mellom teoriene, og gir en visuell representasjon av hvordan de er gjensidig relatert og bidrar til vår forståelse av fenomenet som undersøkes. Det er viktig å få frem at entreprenørielle økosystemer, klynge, og RIS er systemteorier, mens agglomerasjon- og spillover-effekter kan oppstå av geografisk konsentrasjon, som for eksempel i et økosystem.

Figur 1: Teorioversikt

2.1 Entreprenørielle økosystemer

Tabell 1: Begrepsforklaringer

Entreprenørielt økosystem	Entreprenørielle økosystemer er en kombinasjon av ulike sosiale, politiske, økonomiske og kulturelle faktorer som finnes i en region, og som støtter opp om utviklingen og veksten av innovative oppstartsselskaper. Slike økosystemer oppmuntrer til gründervirksomhet og motiverer andre aktører til å ta risikoen med å starte, finansiere og støtte høyrisikoforetak
Klynge	Ifølge teorien om industrielle klynger (Porter, 1998) har økonomisk aktivitet en naturlig tendens til å samle seg i bestemte geografiske områder. Dette skaper stordriftsfordeler og omfangsfordeler, samt muligheten for å inkludere et bredt spekter av leverandørkjeder og gjensidig avhengige bedrifter innenfor regionen. Industrielle klynger omfatter ikke bare oppstartsbedrifter, men også andre industrielle aktører i regionen.
RIS	RIS kan betraktes som en institusjonell infrastruktur som støtter innovasjon i en bestemt region. Offentlige institusjoner, som kommuner, utdanningsinstitusjoner og tilskuddsordninger, spiller en viktig rolle som tilretteleggere og samarbeidspartnere i dette systemet. Formålet med RIS er å fremme aktiviteter innen forskning, utvikling og innovasjon (Asheim & Gertler, 2005).

Et entreprenørielt økosystem defineres som en gruppe av gjensidig avhengige aktører og faktorer som er koordinert på en slik måte at de muliggjør produktivt entreprenørskap innenfor et bestemt område (Spigel, 2020). Spigel forklarer i sin artikkel “The Relational Organization of Entrepreneurial Ecosystems” (Spigel, 2017) at entreprenørielle økosystemer

er en kombinasjon av ulike sosiale, politiske, økonomiske og kulturelle faktorer som finnes i en region, og som støtter opp om utviklingen og veksten av innovative oppstartsselskaper. Slike økosystemer oppmuntret til gründervirksomhet og motiverer andre aktører til å ta risikoen med å starte, finansiere og støtte høyrisikoforetak.

Entreprenørielle økosystem ligner på det Markusen (1996) beskriver som Neo-Marshalliske industrielle distrikter: klynger bygger på nettverk mellom flere små og mellomstore bedrifter som samtidig samarbeider og konkurrerer innen samme bransje eller forsyningskjede. Disse klyngene gir fordeler for bedrifter gjennom kontinuerlig sirkulasjon av taus kunnskap og normalisering av spesielle rutiner som samarbeid og læring. Entreprenørielle økosystemer er på samme måte preget av denne typen relasjonell styring og mangler et klart makthierarki eller formaliserte håndhevingsmetoder som kan hindre uformell interaksjon mellom bedrifter (Bell, Tracey, & Heide, 2009; Pitelis, 2012).

Imidlertid er det klare forskjeller mellom klynger og entreprenørielle økosystemer. Bedrifter i klynger nyter fordeler av å være samlokalisert nær andre bedrifter i samme bransje eller forsyningskjede fordi de kan samarbeide om å betjene større kunder og lære av hverandres produksjonsmetoder (Piore & Sabel, 1984; Spigel, 2017). Dette er ikke nødvendigvis tilfelle for EØ, der entreprenører kan dele kunnskap om utfordringene ved å vokse en innovativ virksomhet, i stedet for en felles kunde eller marked. Videre bidrar tilstedeværelsen av mange entreprenører i en region til å etablere en støttestruktur gjennom nettverk av investorer, rådgivere og mentorer. De positive effektene av entreprenørielle økosystemer er knyttet til ressurser som er spesifikke for entreprenørskapsprosessen, som for eksempel oppstarts-kultur og finansiering, og ikke til andre typer industrielle fordeler som akkumuleres til bedrifter i alle størrelser og aldre i klynger (Spigel, 2017).

Entreprenørens evner, legitimitet og personlige egenskaper kan også påvirke tilliten som de får i entreprenørielle økosystemer, og dermed deres muligheter for tilgang til ressurser. For å oppnå denne tilliten i miljøet er det lettere for entreprenører å delta aktivt i arrangementer og bygge nettverk. Her spiller offentlige aktører, utdanningsinstitusjoner og lignende en viktig rolle ved å organisere arrangementer, foredrag, workshops og etablere forum som letter entreprenørenes nettverksbygging og interaksjon i miljøet (Spigel, 2017).

Teorien rundt entreprenørielle økosystemer kan virke som noe nytt, da det til tross for dens rike historie mangler forutsigbarhet når det gjelder visse elementer, som for eksempel interne dynamikker. I stedet legger en stor del av den nåværende teorien vekt på kombinasjonen av sosiale, politiske, økonomiske og kulturelle elementer innen en region, altså eksogene variabler, som støtter produktivt entreprenørskap (Pocek 2022; Frimanslund, Oklevik og Kwiatkowsky 2022).

For å se på grunnen for at vi har valgt å se på teori om entreprenørielt økosystem og ikke gjennom en klyngeteori eller regionalt innovasjonssystem, kan vi se på Spigel og Harrison artikkel "Toward a process theory of entrepreneurial ecosystems" (Spigel & Harrison, 2018). Konseptet med entreprenørielle økosystemer introduserer et nytt perspektiv på forståelsen av entreprenørskap i forhold til eksisterende teorier om klynger og regionale innovasjonssystemer (RIS). Mens klynger og RIS setter søkelys på ressurser og kunnskap tilgjengelig i en region (Porter, 1998; Asheim & Gertler, 2005), legger entreprenørielle økosystemer vekt på de unike behovene til vekstselskaper (Spigel & Harrison, 2018). Spigel og Harrison argumenterer for at det er tre grunnleggende områder hvor økosystemforskning har gitt ny kunnskap:

For det første legger Klynger og RIS vekt på betydningen av ressurser som dyktige arbeidere og store nettverk. Imidlertid anerkjenner entreprenørielle økosystemer at entreprenører kan møte utfordringer med å få tilgang til disse ressursene på grunn av lav absorpsjonskapasitet og begrensede interne evner (Liao, Welsch, & Stoica, 2003).

For det andre er det forskjell mellom klynger, RIS-teori og entreprenøriell økosystemteori er at nyere tolkninger av økosystemer vektlegger at entreprenørene selv bør lede økosystemet (Stam, 2015). Dette i tråd med Lerner's (2009) argument om at politikere mangler kunnskap om entreprenørskap, noe som er en stor hindring for effektiv statlig støtte til entreprenørskap. Dette avviker fra tradisjonelle ovenfra og ned-tilnærmingen som man ser i klynger og RIS. Mens staten fortsatt har en rolle i økosystemet, bør den spille en mer fasiliterende rolle i stedet for å direkte koordinere entreprenørielle nettverk og støtteaktiviteter. Entreprenører anses som best egnet til å identifisere problemene som krever offentlig inngrep. Staten kan imidlertid håndtere spesifikke saker som talentutvikling og mangel på lokal investeringskapital.

Den siste forskjellen går ut på grad av bransjefokus. Mens klynger og RIS ofte omhandler bedrifter innen samme bransje eller mellom innovasjonsdrevne bransjer, er det ikke nødvendigvis noen bransjemessig sammenheng mellom aktørene i et entreprenørielt økosystem. Dette betyr at de felles fordelene en aktør får fra et felles marked og leverandørkjeder, som oppstår i klynger, kan være fraværende i entreprenørielle økosystemer. I et entreprenørielt økosystem er det dermed mindre behov for bransjespesifikk kunnskap, men større behov for entreprenøriell kunnskap. Aktørene i et entreprenørielt økosystem kan komme fra ulike bransjer, og det som ofte binder dem sammen er at de er vekstbedrifter. Samarbeid og felles læring er derfor svært mulig i et entreprenørielt økosystem, da fraværet av bransjegrenser fjerner konkurransesituasjonen og legger grunnlaget for et tillitsbasert miljø for interaktiv entreprenøriell læring (Spigel & Harrison, 2018)

Isenberg mener et entreprenørielt økosystem utgjøres til sammen av de seks domene i modellen, og samspillet og gjensidig avhengighet mellom dem er avgjørende for å fremme et blomstrende entreprenørielt økosystem (Isenberg, 2011). Modellen anerkjenner at selv om de spesifikke kombinasjonene og samspillet mellom disse elementene kan variere i ulike sammenhenger, må alle seks domener være til stede og fungere godt for å støtte et velfungerende entreprenørielt økosystem.

Figur 2: The 6 domains of the Entrepreneurial Ecosystem (D. Isenberg & Global, 2011)

På den annen side vil det i et landlig område være mangel på industrier, og i enda mindre grad industrielle klynger og regionale innovasjonssystemer. Oppstartsselskaper kan derfor bli etterlatt uten tilstrekkelig kunnskap og politikk for å støtte dem i slike regioner. Imidlertid har økosystemteorien ikke nådd det punktet der den kan veilede tilstrekkelig i landlig utvikling der ressursene ikke er til stede. For at dette skal være mulig, trenger vi mer kunnskap om dynamikken i spirende og små økosystemer i slike underprivilegerte områder (Røssevold, 2022).

2.2 Agglomerasjonseffekter

Agglomerasjonsteorien handler om hvordan konsentrasjonen av økonomiske aktiviteter i bestemte geografiske områder kan påvirke innovasjon og teknologisk endring. Ifølge agglomerasjonsteorien har geografisk nærhet og konsentrasjon av bedrifter og entreprenører en positiv effekt på innovasjon og teknologisk utvikling. Når bedrifter og entreprenører

samles i samme område, skapes det et dynamisk og kunnskapsintensivt miljø der idéutveksling, samarbeid og læring kan finne sted mer effektivt (Acs & Varga, 2005).

Et eksempel på koblingen mellom agglomerasjon og entreprenørskap handler om hvordan ikke-kodifisert og taus kunnskap blir distribuert mellom aktører i nærheten av hverandre. Dette skjer gjennom samhandling og samarbeid som oppstår på grunn av den fysiske nærheten mellom aktørene. Slik kunnskapsdeling og samarbeid kan bidra til økt entreprenørskap og innovasjon i et gitt område (Acs, Braunerhjelm, Audretsch, & Carlsson, 2009; Acs & Varga, 2005). Det er flere mekanismer som forklarer hvorfor agglomerasjon kan føre til endring. For det første fører nærheten mellom bedrifter og entreprenører til økt utveksling av informasjon, kunnskap og ideer. Dette kan føre til innovasjon og utvikling av nye teknologier. For det andre skaper agglomerasjonen av bedrifter og entreprenører positive eksternaliteter. Det betyr at suksessen til en bedrift eller entreprenør kan ha positive ringvirkninger på andre bedrifter i nærheten. Dette kan føre til en synergistisk effekt der konkurransen og samarbeidet mellom bedrifter stimulerer innovasjon og teknologisk vekst som kan føre til spillover-effekt (Isenberg, 2011).

Agglomerasjonsteorien understreker også betydningen av tilgangen til spesialisert arbeidskraft og infrastruktur i nærheten av konsentrerte bedrifter. Nærheten til dyktige arbeidstakere og støttetjenester gjør det lettere for bedrifter å rekruttere talenter, dele ressurser og dra nytte av synergier som kan fremme innovasjon og økonomisk vekst (Combes & Gobillon, 2015). For at slike agglomerasjonseffekter skal oppstå er man avhengig av at folk bosetter seg innen et geografisk område. Det er agglomerasjonsimpulser som bestemmer hvor folk bosetter seg og hvorfor de gjør det. Disse drivkreftene kan være: økonomiske, politiske, sosiale, miljømessige, infrastrukturelle eller teknologiske i naturen. Før i tiden valgte bedrifter og enkeltindivider å flytte til plasser hvor det var en gunstig geografisk beliggenhet. Dette var gjerne i nærheten av fjellet eller sjøen og kystlinjen. I senere tid er dette noe man ikke lenger vektlegger, men heller velger å bosette seg der man har tilgang til store markeder for kjøp og salg av varer og tjenester, tilgang til infrastruktur og forskning (Krugman, 1991).

Et godt eksempel på agglomerasjon er Silicon Valley (Feldman, Francis, & Bercovitz, 2005). Agglomerasjonen i Silicon Valley startet på 1950-tallet da Hewlett-Packard, et

teknologiselskap grunnlagt av William Hewlett og David Packard, etablerte seg i området. Andre teknologiselskaper fulgte etter, og snart ble Silicon Valley et sentralt sted for utvikling av ny teknologi og forretningsmuligheter innen teknologibransjen (Saxenian, 1994). Agglomerasjonen i Silicon Valley gir en rekke fordeler for bedrifter innen teknologibransjen. Den gir nærhet til kunder, leverandører, partnere og konkurrenter, som kan føre til økt innovasjon og produktutvikling. Tilgangen til en høyt utdannet arbeidsstyrke og akademisk forskning kan tiltrekke talenter og styrke bedrifters innovasjonskapasitet. Agglomerasjonen kan også føre til en økonomisk synergivirkning, hvor bedrifter kan dra nytte av hverandres eksistens og samarbeide for å øke produktiviteten og lønnsomheten (Feldman, Francis, & Bercovitz, 2005).

Silicon Valley er et eksempel på et område med høy agglomerasjonsgrad. Området har en betydelig grad av agglomerasjon, da det er høy konsentrasjon av bedrifter og bedriftene har en sterk tilknytning til hverandre. En studie av OECD fra 2018 konkluderte med at Silicon Valley er blant de mest agglomererte regionene i verden, og at den høye graden av agglomerering i området har ført til en høy grad av innovasjon og produktivitet (Andersson, 2018).

Høy grad av agglomerasjon refererer til situasjoner der det er høy tetthet av bedrifter, ressurser og menneskelig kapital innenfor et begrenset område. I slike områder oppstår det tette nettverk og synergier mellom aktørene, noe som kan føre til økt produktivitet og innovasjon. Sterk agglomerasjon er ofte assosiert med større byer eller spesialiserte næringsklynger der bedrifter innen samme bransje samles (Combes & Gobillon, 2015). Dette vil være områder som blir beskrevet som urbane, altså byer.

Lav agglomerasjonsgrad derimot refererer til situasjoner der det er en mer spredt forekomst av bedrifter og ressurser. Dette kan være typisk for mer landlige eller mindre utviklede områder der det ikke er en høy tetthet av bedrifter eller et mangfoldig næringsliv. Svak agglomerasjon kan ha begrensede synergier og samhandlingsmuligheter mellom aktørene (Combes & Gobillon, 2015). Dette er ofte rurale områder.

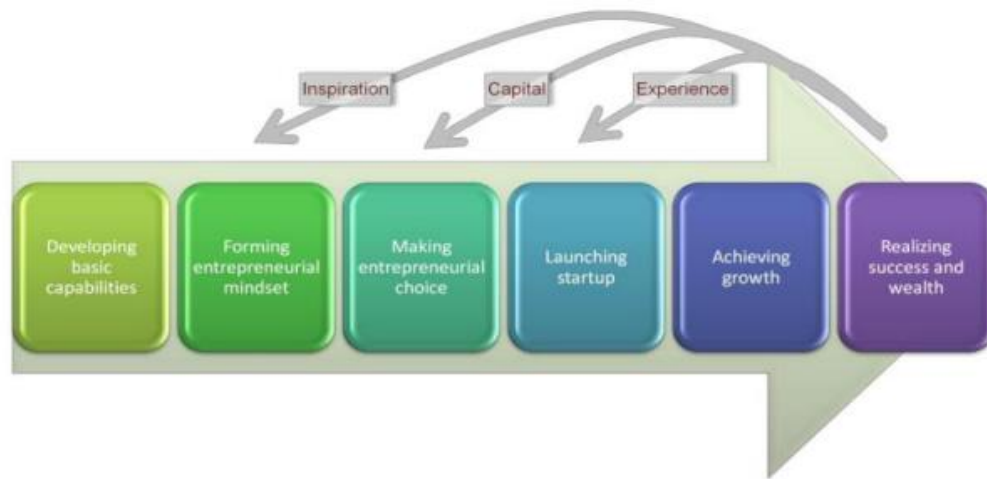
2.3 Spillover-effekter

Krugman (1991) tar for seg økonomiske stordriftsfordeler og viser hvordan de kan føre til spillover-effekter. Når bedrifter konsentrerer seg i en geografisk region på grunn av stordriftsfordeler, skapes det et miljø der det forekommer intensiv interaksjon, kunnskapsdeling og samarbeid mellom bedrifter innen samme bransje eller relaterte bransjer. Dette kan føre til spredning av kunnskap, innovasjon og kompetanse, som igjen skaper positive eksterne effekter for hele økosystemet (Isenberg, 2011; Acs, Braunerhjelm, Audretsch, & Carlsson, 2009).

I entreprenørielle økosystemer oppstår spillover-effekter når bedrifter samhandler og skaper innovasjon, nye ideer og vekst i oppstartsbedrifter. Disse positive effektene bidrar til økt økonomisk aktivitet og innovasjon i regionen (Qian, 2018). For eksempel kan en vellykket oppstartsbedrift bidra til å skape arbeidsplasser og tiltrekke seg investeringer, som igjen kan stimulere andre bedrifter i samme sektor eller relaterte sektorer til å investere og innovere (Qian, 2018). Dette kan også føre til etablering av nye bedrifter og utvikling av nye økosystemer for innovasjon og entreprenørskap. En typisk spillover-effekt i et økosystem kan være at etablerte bedrifter investerer i oppstart-bedrifter. Dette gjør at de pengene som er tjent i økosystemet går videre til bedrifter i det samme miljøet. En slik spillover-effekt vil føre til at hele økosystemet vokser. Dette samsvarer godt med agglomerasjonsteorien (Acs, Braunerhjelm, Audretsch, & Carlsson, 2009). På en annen side kan oppstartselskaper som mislykkes ha negative spillover-effekter, for eksempel tap av arbeidsplasser og reduksjon i investeringer i et område (Qian, 2018).

En viktig spillover-effekt oppstår når suksessrike gründere søker å skape mer entreprenørskap. Entreprenørskap blir en lidenskap eller en aktivitet som gründerne fortsetter med, selv etter at deres økonomiske behov er dekket. Dette skaper en positiv avhengighet, hvor gründerne ønsker å inspirere og engasjere andre. De blir engelinvestorer, rådgivere, venturekapitalister eller styremedlemmer, og bruker sin erfaring og formue til å stimulere mer entreprenørskap (Tenca et al., 2020). De deler også sin kunnskap som offentlige talere og inspirerer nye generasjoner til å følge deres eksempel. Dette engasjementet har en varig effekt på regionen, og styrker hele entreprenørskapets økosystem. Suksesshistorier og verdiskaping bidrar til oppgradering av menneskelig kapital gjennom opplæring og erfaring, samtidig som de skaper en kultur som er mer åpen for risiko og feiling. Videre blir entreprenørielle

virksomheter selv mer vellykkede og tiltrekker seg investeringer, noe som gir en positiv spiral av vekst og utvikling (Isenberg, 2011).

Figur 3: Spillover effects (D. Isenberg & Global, 2011)

3 Metode

Samfunnsvitenskapelig metode handler om hvordan forskere går frem for å samle inn data eller empiri om virkeligheten (Johannessen et al., 2021, s. 21). Et eksempel på bruk av metode er når forskeren skal prøve å svare på en problemstilling ved å frambringe gyldig og troverdig kunnskap om virkeligheten. For å lykkes med det er forskeren avhengig av en strategi for hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. Denne strategien eller metoden handler om hvordan man tilnærmer seg og forsøker å «avdekke» virkeligheten. Dette er en sentral del av forskerprosessen som Bell & Bryman beskriver i fem trinn (Bell & Bryman, 2019).

I dette kapitlet skal vi derfor vise til vårt valg av samfunnsvitenskapelig metode for å belyse problemstillingen. Vi skal først presentere de to ulike case-studiene og deretter redegjøre for hvilken tilnærming til forskerprosessen vi bruker. Videre skal vi argumentere for valg av metode, forskingsdesign, datainnsamling og utvalgsprosessen. Deretter skal vi forklare gjennomføringen av intervju samt kvalitetskriterier til forskningen. Til slutt skal vi

gjennomføre en kort beskrivelse av forskningsetikken for å synliggjøre at våre data er innhentet etter etiske retningslinjer.

3.1 Kontekst

3.1.1 Førde og PEAK Sunnfjord

Førde ligger i et ruralt område i Vestland fylke i Norge med en befolkning på omtrent 14 000 mennesker (Store Norske Leksikon, u.å). Byen ligger ved bredden av elva Jølstra, og er et viktig handels- og servicesenter for regionen. Førde er kjent for sitt sykehus og rike kulturliv. Byen tiltrekker seg turister ettersom at de har en nærhet til naturen og friluftsliv.

PEAK Sunnfjord er et moderne kontorfellesskap som er lokalisert i sentrum av Førde (Peak Sunnfjord, u.å). Kontorfellesskapet ble stiftet i 2018 (Proff, u.å). På bygget er det fasiliteter som møterom, konferanserom, fellesarealer og kantine. Det er også tilgang til tjenester som rådgivning, mentorer, teknologi og IT-infrastruktur for entreprenører. Kontorfellesskapet har også et aktivt og sosialt miljø som gir mulighet for nettverksbygging og samarbeid mellom bedrifter. Her sitter det gründere, oppstartsselskap, etablerte teknologibedrifter og virkemiddelapparatet. I dag er det omtrent 40 bedrifter som er fordelt på tre etasjer. Dette gjør til at PEAK Sunnfjord er et voksende kontorfellesskap med mye kunnskap og erfaring. Eierne av PEAK Sunnfjord er entreprenører og leietakere samt at de styrer kontorfellesskapet.

3.1.2 Sogndal og FUS

Sogndal er et ruralt område i Vestland fylke i Norge med en befolkning på rundt 7 500 innbyggere per 1. januar 2022 (SSB, 2022). Sogndal ligger i nærheten av Førde ved Sognefjorden og er omgitt av vakre fjell og natur. Sogndal er blant annet kjent for fotball og fungerer som et viktig handels- og servicemidtpunkt for regionen. I tillegg til fotballen, er Sogndal også spesielt berømt for sine topptur og frikjøringsmuligheter i den fantastiske naturen området har å by på. Kommunen har også en betydelig landbrukssektor og huser en av Norges største lakseelver, Sogndalselva.

FUS Sogndal er en forkortning for Frittstående Utviklingsmiljø i Sogn og et arbeidsfellesskap i Sogn (FUS, u.å). FUS Sogndal ble stiftet i 2017 (Regnskapstall.no, u.å). Deres hovedfokus

er å tilrettelegge for oppstartsbedrifter og skape et innovativt miljø. Dette arbeidsfellesskapet ble startet på Campus i Sogndal, der etablert næringsliv, gründere, fotballklubb, utdanning, forskning og virkemiddelapparatet samarbeidet for å skape arbeidsplasser for fremtiden. Nå bruker næringsliv, kommuner og Sogn Næring samme modell for å etablere arbeidsfellesskap over hele Sogn. FUS har som formål å være en møteplass i lokalsamfunnet som arrangerer jevnlig faglige og sosiale arrangementer. De tilbyr kontorfasiliteter, kantine, kurs, arrangementer, nettverksaktiviteter og møterom. Samtidig ønsker de at deltakerne skal engasjere seg i fellesskapet. FUS ønsker å skape en dynamisk arbeidskultur der ideer kan utveksles og samarbeid kan utvikles, samtidig som det skapes nye muligheter og arbeidsplasser i regionen. I dag sitter det i underkant av 20 aktører på FUS. Dette gjør FUS noe mindre i størrelse enn PEAK Sunnfjord. Eierne av FUS er ikke entreprenører og har bare oversikt over hvem som leietakere på bygget. Dette gjør til at eierne ikke har styring over aktiviteten på bygget, men delegerer ansvaret videre.

3.2 Forskerprosessen

Vi har tatt utgangspunkt i Bell & Bryman sitt syn på forskningsprosessen som blir kategorisert i fem trinn (Bell & Bryman, 2019).

1. Definere forskningsspørsmålet:

Det første trinnet i forskningsprosessen er å definere forskningsspørsmålet. Dette kan innebære å identifisere problemet som skal undersøkes, å formulere et spørsmål som kan besvare problemet, eller å identifisere en hypotese som skal testes. I dette trinnet er det også viktig å avgjøre om forskningen skal være kvantitativ eller kvalitativ. Dette avhenger av hva som er hensiktsmessig for problemet eller spørsmålet som undersøkes.

2. Designe studien:

Når forskningsspørsmålet er definert, må forskeren bestemme seg for hvilken type studie som skal brukes, og hvordan data skal samles inn. Dette kan innebære å velge mellom ulike forskningsdesign som spørreundersøkelser, eksperimenter, casestudier eller andre tilnærminger. Det er også viktig å bestemme seg for hvordan dataene skal samles inn, for eksempel ved hjelp av spørreskjemaer, intervjuer, observasjoner eller andre metoder.

3. Samle inn data:

Når studien er designet, må forskeren samle inn data ved å bruke de metodene som ble bestemt i trinn to. Dette kan innebære å kontakte deltakere, sende ut spørreskjemaer, gjennomføre intervjuer eller observere situasjoner. Det er viktig å sørge for at dataene som samles inn, er representative for den populasjonen eller situasjonen som undersøkes.

4. Analysere data:

Når dataene er samlet inn, må forskeren analysere dem for å besvare forskningsspørsmålet. Dette kan innebære kvantitative metoder som statistisk analyse eller kvalitative metoder som tematiske analyser eller koding. Analysemetoden som brukes, vil avhenge av dataene som er samlet inn, og spørsmålet som undersøkes.

5. Rapportere resultatene:

Til slutt må forskeren rapportere resultatene av studien. Dette kan innebære å publisere artikler i vitenskapelige tidsskrifter, presentere funnene på konferanser eller andre måter å formidle resultatene til relevante målgrupper. Det er viktig å sørge for at resultatene er beskrevet på en klar og nøyaktig måte, og at eventuelle begrensninger ved studien er nevnt.

Det er viktig å merke seg at forskingsprosessen er ikke-lineær og at den kan være nødvendig å gå tilbake og revidere forskingsplanen eller gjennomføre ytterligere analyser av dataene for å besvare forskningsspørsmålet.

3.3 Forskingsmetode

Creswell beskriver tre typer forskingsmetoder som er kvalitative, kvantitative og «mixed methods» (Creswell & Creswell, 2018). Det som avgjør hvilken metode en skal bruke er forskingsavhengig og dermed avhengig av hva forskningen omhandler. Metodevalget for innhenting av informasjon i en studie bør være avhengig av hvilken problemstilling forskeren ønsker å besvare. Problemstillingen i vår studie er ifølge Jacobsen (Jakobsen, 2022, s.87-88) eksplorerende ettersom vi hadde begrenset kunnskap om hvilke faktorer som påvirker integrasjon og desintegrasjon hos PEAK Sunnfjord og FUS før vi startet studien. Dette er også en problemstilling som krever en metode som er åpen og fleksibel i undersøkelsen, noe som gjør at en kvalitativ tilnærming til studien vil være passende.

Når vi benytter den kvalitative forskningsmetode vil dette være fordelaktig ettersom den ikke legger noen føringer på hva slags informasjon som skal samles inn (Merriam & Tisdell, 2016). Dette ville ikke vært mulig i kvantitative undersøkelser der datainnsamlingen gjerne er i form av spørreundersøkelser som har begrenset mulighet til å få frem meninger som ikke er styrte av forskeren (Johannesen et al., 2021, s.51). Videre gir kvalitative data er dybdeforståelsen og presisjonen som forskeren sitter igjen med av et fenomen eller en situasjon (Yin 2013; Eisenhardt and Graebner 2007; Gehman et al. 2018; Creswell & Poth, 2018). Dette innebærer at studien gir en dypere forståelse og innsikt i informantene sine tanker, perspektiver, erfaringer og meninger om integrasjon og desintegrasjon av rurale entreprenørielle økosystemer (Lewis et al., 2016; Creswell & Poth, 2018). Forskeren får derfor mulighet til å tilpasse seg situasjonen og å innhente mye informasjon for å skape en dybdeforståelse (Easterby-Smith, Thorpe, Jackson, & Jaspersen, 2018).

Vi har en induktiv tilnærming til studien der man jobber fra empiri til teori (Tjora, A, 2020, s.18). Induktiv tilnærming er en vanlig tilnærming i forskning med kvalitative data. Induktiv tilnærming betyr at forskeren starter med å samle inn data og observere fenomenene som studeres, og deretter utvikle teorier og konsepter basert på disse observasjonene. Induktiv tilnærming i forskning med kvalitative data kan være spesielt nyttig når det er et lite kjent om fenomenet som undersøkes, eller når det ikke finnes en eksisterende teori som kan gi retning for forskningen (Braun & Clarke, 2019). Det kan også være nyttig når forskningsområdet er komplekst og mangefasettert, og det er behov for en mer helhetlig forståelse av fenomenet. En ulempe med induktiv tilnærming kan imidlertid være at det kan være vanskelig å generalisere funnene til en større befolkning, da det ikke er basert på et representativt utvalg.

3.3.1 Komparative casestudier

Etter at vi har valgt hvilken forskningsmetode vi skal bruke, er neste steg å definere hvilket forskningsdesign som skal anvendes i studien (Jacobsen, 2022, s.99). Det finnes mange ulike kvalitative undersøkelsesopplegg som passer forskjellige formål med studier. Robert Yin beskriver et forskningsdesign som "en plan eller et planlagt program for å samle og analysere dataene" (Yin, 2018). Vi ønsker å undersøke likheter og ulikheter mellom de to ulike rurale entreprenørielle økosystemene, og ut ifra dette finne felles mønster. Vi har derfor valgt en

komparativ casestudie eller det Jacobsen omtaler som sammenlignende casestudier. (Jacobsen, 2022, s.111). Ettersom forskningsspørsmålet trenger en dybdeforståelse av fenomenet vil en komparativ casestudie være passende (Yin, 2018, s.4). Når vi studerer to ulike entreprenørielle økosystem vil dette øke sannsynligheten for å kunne overføre funnene til andre entreprenørielle økosystemer som vi ikke undersøker. Casestudier er et undersøkelsesopplegg som er mye brukt i tilfeller der det finnes lite kunnskap om et komplekst fenomen (Eisenhardt, 2007).

Det som kjennetegner en casestudie er at den samler inn informasjon om en eller få enheter (Fangen, 2020, s.187). En «case» kan være en avgrensa enhet som kan være en person, atferds tilstand, organisasjon, sosialt fenomen eller begivenhet (Yin, 2012, s.6). Ettersom vi ønsker å undersøke og få en bedre forståelse av hvilke faktorer som fører til integrasjon og desintegrasjon hos FUS og PEAK Sunnfjord, vil casestudie være det rette forskingsdesignet (Tjora, 2020, s.24). Dette kan også underbygges av Yin som forklarer at casestudier er passende til forklaringsorienterte spørsmål som forklarer hvorfor noe skjedde (Yin, 2012, s.5). Yin (2018) argumenterer videre for at casestudier er også godt egnet til å angripe studier der man skal studere noen få tilfeller i dybden og innenfor en virkelighets kontekst. PEAK Sunnfjord og FUS er to levende entreprenørielle økosystem som er avhengig av å bli satt i en kontekst for at det skal gi mening. Når vi utfører en flercasedesign er denne vanskeligere å utføre, men dataene som blir samlet inn kan gi større tillit og robusthet til funnene (Yin, 2012, s.7).

3.4 Datainnsamling – semistrukturert intervju

Den kvalitative datainnsamling kan, som nevnt over, utføres gjennom ulike metoder som spørreundersøkelser, observasjoner, deltakende observasjoner, dybdeintervjuer og fokusgrupper (Creswell, 2018; Yin 2014; Easterby-Smith et al, 2018). I denne studien bruker vi semistrukturerte intervju omtalt som middels strukturingsgrad av Jacobsen (Jacobsen, 2022, s.167). Dette var bevisst slik at respondentene kunne ta opp temaer samtidig som vi kunne komme med relevante oppfølgingsspørsmål underveis som kan gi en dypere forståelse og nærmere forklaringer (Easterby-Smith et al, 2018, s. 72).

Intervju passer godt som en datainnsamlingsmetode til en kvalitativ komparativ casestudie fordi de gir muligheten til å samle detaljert informasjon om respondentenes opplevelser og

perspektiver på et emne (Yin, 2018). Videre har kvalitative komparative casestudier som formål å sammenligne og analysere kvalitative data fra flere forskjellige kilder. Ved å bruke intervju som en datainnsamlingsmetode, kunne vi samle inn kvalitative data fra flere kilder på en systematisk måte, og dermed bidra til å oppfylle formålet med studien som er å undersøke hvilke faktorer som fører til desintegrasjon og integrasjon av rurale entreprenørielle økosystemer.

3.4.1 Utvalg av informanter

Utvelgelsesprosessen startet med å kartlegge alle aktuelle informanter som kunne inneha relevant informasjon tilknyttet til problemstillingen. Alle informantene som kan bidra med å besvare problemstilling i studien kalles en populasjon (Dalland, 2007). Når vi har to ulike case studier vil det dermed være nødvendig å basere utvalget sitt fordelt på disse lokasjonene. I prosessen med å bestemme utvalget har vi fått noe hjelp av veileder for å innhente kontaktinformasjon til aktuelle informanter som kan gi troverdig informasjon til studien (Creswell & Creswell, 2018). Informantene i studien er både nåværende aktører og tidligere aktører som ikke befinner seg i økosystemet. Målet med å intervjuer både nåværende og tidligere aktører, har vært å skape et helhetlig bilde av faktorer som fører til desintegrasjon og integrasjon av de forskjellige entreprenørielle økosystemene. Dette omtales som en strategisk utvelgelse som innebærer å plukke ut respondenter som kan bidra med informasjon som er relevant for studien (Johannessen et al. 2021, s.57). Det som er ulempen med å basere seg på et utvalg, er at dette ikke reflekterer hele virkeligheten og kan dermed ikke generaliseres til andre liknende caser.

Utvalget vårt består av åtte ulike informanter der fire representerer FUS i Sogndal og fire representerer PEAK Sunnfjord i Førde ettersom at det ikke er noe «magisk antall» av intervjuer som bør gjennomføres i en kvalitativ studie (Pratt, 2009, s.856). Vi har stort sett intervjuet ledere ettersom at de har sentrale roller og trolig en bedre forståelse av temaet. De ulike informantene er presentert under i tabell 2.

Tabell 2 2: Informanter hos PEAK Sunnfjord og FUS Sogndal

Informant	Hvordan (type intervju)	Tid	Posisjon

Informant 1	ansikt til ansikt	23 min	Avdelingsleder for bedriften
Informant 2	ansikt til ansikt	21 min	Daglig leder
Informant 3	ansikt til ansikt	12 min	Daglig leder
Informant 4	ansikt til ansikt	27 min	Daglig leder
Informant 5	ansikt til ansikt	27 min	Markedsansvarlig
Informant 6	ansikt til ansikt	21 min	Daglig leder
Informant 7	ansikt til ansikt	21 min	Daglig leder
Informant 8	ansikt til ansikt	40 min	CTO (Teknologidirektør)

3.4.2 Gjennomføring av intervju

I intervjufasen opplyste vi intervjuobjektene hva studien omhandlet og at det ville være anonyme funn i oppgaven. Deretter ble det innhenta muntlig samtykke av alle informantene for godkjenning av lydopptak i oppgaven før selve intervjuet startet. Vi intervjuet åtte informanter med en varighet på intervjuene fra femten til femti minutter. Samtlige intervju ble gjennomførte ansikt til ansikt. Denne typen intervju er fordelaktig ettersom det etableres tillit og åpenhet til respondenten (Jacobsen, 2022, s.165). Vi fulgte ikke intervjuguiden slavisk, men stilte utfyllende spørsmål der intervjuobjektet svarte på planlagte spørsmål som var interessant for studien. Det er også verdt å presisere at noen aktører i det entreprenørielle økosystemet svarte utdypende, noe som førte til at lengden på intervjuet økte. Underveis tok vi opp intervju slik at vi kunne fokusere fullt ut på informantene hos Peak og FUS. I etterkant av intervjuene var det transkripsjon som var neste oppgave. Hovedformålet med transkripsjon er å gjøre dataene lesbare og analyserbare. Da alle intervjuene var omgjort til lesbar tekst, startet koding av den innsamlede dataen.

3.4.3 Kvalitativ dataanalyse

Til slutt ble det gjennomført en temaanalyse av dataene fordi en større mengde med tekstdata kan være utfordrende å analysere uten en analytisk strategi (Yin, 2013). Temaanalyse er en forskningsmetode som brukes til å identifisere og analysere mønstre og temaer i kvalitative data, for eksempel intervjudata. Miles og Huberman (1994) legger frem en tilnærming til temaanalyse som kalles "kvalitativ dataanalyse". Ifølge Miles og Huberman består temaanalyse av tre deler som er datareduksjon, dataorganisering og dataseleksjon. I datareduksjonstrinnet reduserer vi datamaterialet ved å velge ut relevante uttalelser fra intervjuene og kode dem med nøkkelord og koder. I dataorganiseringsfasen organiserer vi kodene og nøkkelordene i tematiske klynger eller kategorier, og i dataseleksjonsfasen velger vi de uttalelsene som er mest relevante for forskningsspørsmålet og de tematiske kategoriene.

Miles og Huberman påpeker også at temaanalyse kan være en interaktiv og reflekterende prosess, der forskere går tilbake og reviderer tidligere kategorier og temaer basert på nye funn og innsikt. Fordelene med denne tilnærmingen til temaanalyse inkluderer en systematisk og strukturert tilnærming til datanalyse, muligheten for å identifisere komplekse og subtile temaer som kanskje ikke er åpenbare ved første øyekast, og muligheten til å oppdage nye innsikter som ikke ble inkludert i de opprinnelige forskningsspørsmålene.

Ulempene med denne tilnærmingen inkluderer at det kan være en tidkrevende prosess å gjennomføre temaanalyse grundig, spesielt hvis forskeren har mye data å analysere. Det kan også være utfordrende å avgjøre hvilke temaer som skal inkluderes eller ekskluderes fra analysen, og det kan være en subjektiv prosess som kan variere mellom forskere.

I vår kvalitative forskingsprosess har det oppstått ulike utfordringer. Den første utfordringen kom etter første datainnsamlingen av intervju der vi var åpne for å undersøke mange ulike fenomen av det entreprenørielle økosystemet. Dette er et poeng som blir tatt opp av (Tjora, 2020) der han beskriver at forskeren kan oppdage at forholdene ikke er helt slik som en hadde tenkt seg på forhånd. Dette bidro også til en usikkerhet om hva vi faktisk undersøkte og formålet med studien. Vi møtte dette problemet med å avgrense studien sitt forskerspørsmål etter første datainnsamling, samtidig som at vi var åpne for nye perspektiver og oppdagelser. Når vi er åpne for nye perspektiv går en ikke vekk fra forskingen sin essens om å ikke legge føringer på hva som blir samlet inn i et semistrukturert intervju.

I kapittel 4 skal vi presentere dataene som ble samlet inn fra intervjuene og kodet i temaanalysen.

3.5 Kvalitetskriterier

Lincoln og Guba (1985) introduserte kvalitetskriteriene troverdighet, overførbarhet, pålitelighet og gyldighet for å parallellisere kvantitative vurderingskriterier for validitet og pålitelighet.

Troverdigheten til studien handler om å ha tillit til at funnene er reelle og reflekterer det som ble samlet inn (Nowell, Norris, White & Moules, 2017). For å øke troverdigheten i en studie kan forskeren bruke triangulering av datainnsamling for innsamling av data for å kunne bekrefte funnene (Lincoln & Guba, 1985). Denne studien er basert på intervjuer med middels-struktureringsgrad, som kan begrunnes ved at det var en begrensning i tid og ressurser for å bruke flere datakilder. På den andre siden er åpenhet avgjørende for at andre skal kunne undersøke arbeidet og bevisene som støtter opp under funn og konklusjoner (Yin, 2011, s.19). Ettersom vi hadde en intervjuguide som vi tok utgangspunkt i, var dette med på å legge noen føringer. Samtidig stilte vi oppfølgingsspørsmål noen steder for å kunne grave mer i tematikken. Vi har også presentert informantene i en tabell for å øke troverdigheten.

I følge Bryman & Bell referer overførbarhet i kvalitativ forskning til hvorvidt funnene fra en studie kan overføres til andre settinger eller kontekster (Bryman & Bell, 2019, s.365). Det er en ulempe ved kvalitativ metode ettersom forskeren bare rekker over et fåtall personer. Forskeren vil dermed ha problemer med å generalisere funn fra studien til andre identiske studier (Denzin & Lincoln, 2000, s. 10). For å lykkes med dette trenger studien en tykk beskrivelse som kan gi andre mulighet til å overføre funn til andre miljøer. Denne studien har i liten grad en tykk beskrivelse og dermed må de som ønsker å overføre funnene vurdere dette mot sin kontekst. Samtidig har vi basert studien på en komparativ casestudie som har et større grunnlag for generalisering enn en enkeltcase studie.

Pålitelighet kan oppnås ved å sikre at forskingsprosessen er sporbar og tydelig dokumentert (Tobin & Begley, 2004). Dette har vi tatt hensyn til ved å presentere intervjuobjektene i en tabell, tatt vare på lydopptak av intervjuer og kan vise til godkjent søknad fra NSD om å drive

forskning. Når leseren kan undersøke forskingsprosessen, er de ifølge Lincoln & Guba i bedre stand til å bedømme påliteligheten av studien (Lincoln & Guba, 1985).

Gyldigheten bygger på de tre andre kvalitetskravene og krever at forskeren er tydelig i hvordan konklusjoner og tolkninger er nådd (Tobin & Begley, 2004). Dette underbygges av Bryman & Bell som forklarer dette kvalitetskriteriet slik: Forskeren skal opptre så objektivt som mulig for å unngå at personlige verdier eller teoretiske tilbøyeligheter påvirker funnene (Bryman & Bell, 2019, s.365). For å unngå dette har vi tatt med figurer som strukturerer den innsamlet dataen og sitater.

3.6 Etiske retningslinjer

Basert på at denne studien involverer andre parter i datainnsamlingen, er det nødvendig å ta etiske hensyn og følge etiske retningslinjer i alle deler av forskingsprosessen. Dette innebærer å ta hensyn til informantene og deres konfidensialitet (Kvale & Brinkmann, 2015, s.106; Easterby-Smith et al, 2015). Dette ble gjort ved å innhente muntlig samtykke til gjennomføring av intervju samt lydopptak, og ved å sette seg inn i HVL sine retningslinjer for behandling av personopplysninger i studentprosjekter. Retningslinjene tar for seg at man trenger samtykke fra informantene samt å informere om databeskyttelse og konfidensialitet. De innebærer også åpenhet om formålet ved studien og hva dataene skal brukes til (Easterby-Smith et al, 2015).

I forkant av alle intervjuene ble det klargjort hva som var formålet med studien og hvordan vi skulle bruke og beskytte datainnsamlingen (Easterby-Smith et al, 2015). Vi var også tydelige på at den innsamlet dataen ikke vil bli misbrukt eller brukt mot informantene på et senere tidspunkt. Det ble også klargjort at det som presenteres i oppgaven av innsamlet empiri var anonymisert. Denne anonymiseringen er med på å ivareta og beskytte respondentene sitt personvern slik at studien ikke skadet deltakerne (Bell & Bryman, 2007). Under intervjuene var vi bevisst på å skape trygge rammer for hver enkelt informant for å respektere verdigheten til informantene.

Et annet sentralt poeng er at noen av respondentene ønsket å få tilsendt oppgaven i etterkant noe som ble overholdt. Dette er for å bevise at vi overholder kravene til personvernlover og forskningsetiske retningslinjer. Samtidig kunne vi forsikre oss om at ingen konfidensielle data

kom frem før en eventuell publisering. Vi har i hele forskingsprosessen vært ærlige om oppgaven sitt formål og resultater. Denne ærligheten er sentral i forskingsformidlingen for å sikre at forskingen er etisk forsvarlig og at deltakernes rettigheter og integritet blir ivaretatt (Bell & Bryman, 2007). Da studien var avsluttet ble lydopptak slettet.

4 Funn

I dette kapittelet skal vi presentere funn fra de 8 informantene vi har intervjuet, der vi skal fremstille likheter og ulikheter mellom PEAK Sunnfjord og FUS Sogndal. Vi har valgt å kategorisere de ulike informantene i Førde og Sogndal. I denne kategoriseringen har vi tildelt informantene nummerering fra 1 til 8, der informantene 1 til 4 tilhører Førde, og informantene 5 til 8 tilhører Sogndal.

Et av de første forskerspørsmålene vi hadde omhandlet fordeler og ulemper med økosystemet for de ulike aktørene. Formålet har vært å få innsikt i hva som kjennetegner et velfungerende økosystem og det er tydelig at aktørene ser store fordeler med å operere i et slik økosystem. Ressurstilgangen som skapes ved nærhet til de ulike aktørene virker å være noe informantene verdsetter. De ulike effektene aktørene oppnår, ser ut til å være helt unike.

Det fellesskapet her er på en måte en hub for alt. Det veves nett mellom bedrifter og miljøer og det bygges kompetanse som er viktig og relevant. Vi får til en fornuftig og bra utvikling for oss selv og av de rundt oss gjennom dette nettverket. Hvis du liksom går forbi hverandre og henger ved kaffemaskinen og venter på tur, så er det noe magisk som skjer i dette fellesskapet her. Og det må man jo ta vare på (Informant 1).

Det virker som at det er små ting som utgjør en forskjell. Dette gjelder spesielt de bedriftene som er tidlig i oppstartsfasen. Kunnskapsutvekslingen og den generelle kaffepraten kan ha en stor betydning for de oppstartsselskapene med en eller to ansatte. Dette medfører at den tette dialogen innad i økosystemet kan utgjøre en forskjell for disse aktørene som fører til en fordelaktig konsekvens.

Det positive som skjer i et sånn økosystem, er jo at du for eksempel sitter og spiser lunsj med en i en annen bedrift, så oppstår det en ide som du ikke har tenkt på. Det slår da positivt ut for begge parter (Informant 2).

Ifølge informantene virker det som at de ulike aktørene i økosystemene ser på viktighetene av kommunikasjon og samhandling. Det virker som at noen aktører er i større grad avhengig av “samtalen ved kaffemaskinen”. Dette kjennetegnes ofte av oppstartsbedrifter med få ansatte. Oppstartsbedrifter og gründere er dermed alene uten et større miljø med kontakt med andre personer eller medarbeidere. Da blir disse uformelle samtalene i større grad viktig.

Det er det der med at man snakker med folk og får tips fram og tilbake. Man spiller hverandre gode også oppstår det muligheter. Det der er ikke bare en sånn svada ting, men det er en ting. (Informant 5)

Det virker som å være en felles opplevelse av at slike økosystem fungerer veldig godt, både i Sogndal og Førde. De informantene vi har snakket med opplever det svært gunstig å sitte der de sitter uavhengig om de er i Sogndal eller Førde. Flere av informantene trekker også frem dette med inspirasjon. Det å hente inspirasjon fra andre “suksessfulle” aktører i økosystemet ser ut til å være viktig.

Vi kan trekke frem en vellykket bedrift på bygget, som på en måte har flyttet lista. Det er jo litt sånn at når noen gjør noe bra, så ser vi andre at det er mulig, og begynner å tørre å utvide horisonten litt. Dette gir inspirasjon for resten av oss (Informant 4).

Det å oppleve muligheten som faktisk eksisterer gjennom at noen lykkes, virker som en motivasjonsfaktor i økosystemet. Både informantene i Sogndal og Førde ser ut til å være enige om at entreprenørielle økosystem er en positiv ting.

4.1 Fysisk adskillelse av aktører

I studien vår har vi intervjuet både nåværende og tidligere aktører av økosystemet. Flere av informantene trekker frem avstand som et viktig punkt. Det virker som at nærhet til de forskjellige aktørene er helt avgjørende for flyten og kommunikasjonen i nettverket. De ulike ressursene i økosystemet knytter tette bånd ved små avstander. Dette ser ut til å være en viktig faktor som spiller inn på den daglige kommunikasjonen.

Nå sitter jo han juristen her i perioder, da har vi brukt han litt til diverse. Men når han ikke er her, har vi ikke noe kontakt. Det blir jo litt sånn at man bruker hverandre når de sitter på bygget, det er jo veldig lett å spørre hverandre om hjelp da hvis det er noe (Informant 7).

Det kommer frem i intervjuet at noen aktører i økosystemet bare er på bygget i perioder. Dette betyr at kommunikasjonen er veldig bra når de er der, men helt fraværende når de ikke er der. Det virker som at kommunikasjonen i stor grad varierer ut ifra avstand. Dette bekrefter også informant 4:

I starten var det nok bedre kommunikasjon, for da var det jo kun i første etasje. Da møtte vi ofte folk ved kaffemaskinen og så videre. Da var det nok mer kommunikasjon mellom bedriftene (Informant 4).

Denne informanten fra PEAK bekrefter at det ikke er store avstander som må til for at økosystemet fungerer dårligere. Det at aktører bare blir splittet mellom etasjer, kan skade kommunikasjonen mellom aktørene. Det virker som at avstanden fra god kommunikasjon til fraværende kommunikasjon er veldig liten. En slik endring i kommunikasjonsmønsteret ser ut til å påvirke den daglige interaksjonen, noe som informantene ser på som problematisk. De tidligere aktørene som vi intervjuet i Sogndal, har også en relativ lik tilnærming til dette.

Vi snakker for lite med de i dag. Miljøet på FUS er veldig bra, og vi savner tilgang til alt det fine som var på Campus. Det blir heller ikke til at man drar dit når man ikke har kontor der, dessverre. Jeg har sikkert vært der 3 ganger siden 2019, så ja, det er et problem (Informant 5).

Informant 6 har noe av den samme oppfatningen.

Vi har vel hatt ikke-eksisterende kontakt med grunder-miljøet på Campus etter at vi flyttet ut. Vi har vel vært med på noen få foredrag der oppe, men føler vi ikke har blitt personlig invitert til å være med på så mange ting (Informant 6).

Både Førde og Sogndal er to rurale områder med karakteristiske trekk, der geografisk avstand ikke er en betydelig hindring og gåavstand ofte er tilstrekkelig for å nå ulike destinasjoner.

Det virker imidlertid som at kommunikasjonsmønstrene i disse to stedene har en betydelig innvirkning på økosystemet ulike dynamikker og utvikling.

4.2 Dominans av enkeltaktør

Størrelsene på de forskjellige aktørene i bransjen varierer; alt fra små oppstartsbedrifter med en ansatt, til bedrifter med flere titalls ansatte. Informantene uttrykker at størrelsen på de ulike aktørene har mye å si for kommunikasjonen og samhandlingen i økosystemet. Når det er store størrelsesforskjeller mellom aktørene, påstår informantene at det oppstår ulike behov og interesser. En nylig oppstartet bedrift, med en ansatt, har generelt sett større behov for kommunikasjon og samhandling med andre aktører sammenlignet med en veletablert bedrift med 20 ansatte. Dette kan begrunnes med at bedriftene er i ulike livsfaser som innebærer differensierte behov, problemstillinger og sosial kapital.

Det er en sånn kritisk grense når folk blir store. Da blir de på en måte litt mer fornøyd med å være sammen med sine egne. Som en bedrift her, for eksempel, som alltid satt i kantina før. Nå har de blitt mye mer usynlig etter at de ble større og har flyttet opp i andre etasjer og utvidet sine egne lokaler med egen kantine (Informant 3).

Et problem med at man blir stor, er at man ofte har noen ting som er ikke skal ut i offentligheten og da kan det være et problem med hemmelighet. Det kan være en grunn til at noen store selskap blir nødt til å skjerme seg fra andre bedrifter, og derfor trekke seg ut av økosystemet (Informant 5).

Det ser ut til at når det oppstår en dominans av enkeltaktører, blir det utfordrende å opprettholde samhørigheten og en velfungerende dynamikk i økosystemet. Dette fenomenet kan observeres både i FUS og PEAK. Imidlertid er dominansen mer markant i FUS sammenlignet med PEAK, noe som blir tydeligere på grunn av PEAK sin mer etablerte karakter. ref. kontekst. De største bedriftene får etter hvert flere ansatte, egen kaffemaskin og egen kantine. Det virker som at disse aktørene trekker seg ut av felleskapet, uten å se hvilke problemer dette medfører.

Vi må være forsiktige med å lage for mange kantiner inne på kontorene. For etter hvert som dette har blitt pusset opp mer og mer, er det blitt flere sånne minikjøkken og kantiner. Det er farlig. Det er veldig behagelig å slippe å gå ut og hente seg kaffe, men hvis dette her blir et sånt kontorfellesskap der alle kommer, går inn til sine og går ut igjen klokken 4, så mister vi veldig mye av det gullet man har her (Informant 4).

Det virker som at tilstedeværelsen av separate kantiner og kaffemaskiner internt kan skape subkulturer innad i økosystemet, noe som flere av aktørene nevner som en utfordring eller uønsket situasjon. Hos PEAK virker det som at aktørene fortsatt blir værende på bygget, selv om de er dominante, og trekker seg tilbake. I Sogndal derimot er det en gjenganger at aktørene heller flytter seg lenger unna geografisk og bryter all kommunikasjon. Problemene med dominans er derfor også synlig i Sogndal, men med en litt annen vinkling.

Miljøet på FUS er veldig bra og grunnen til at vi måtte flytte derifra, var at vi ble for mange og for store, men vi savner tilgang til alt det fine som var på Campus. (Informant 5)

Dette ser ut til å være en slags naturlig utvikling innad i økosystemene i PEAK og FUS at aktørene vokser, og blir så store at de må finne seg en annen plass eller etasje. Det er stort sett rent praktiske grunner som gjør til at bedriftene rett og slett blir for store for økosystemet.

4.3 Bransjeheterogenitet

I økosystemet er det aktører som opererer i ulike bransjer som vi videre beskriver som bransjeheterogenitet. Dette gjør at de ulike aktørene kan utfordre hverandre, og skape synergier. Aktørene i EI FUS, gir et inntrykk av at økosystemene bør være heterogene. Det virker som det er mange forskjellige bransjer representert i økosystemene som derav bidrar til forskjellige kunnskapsområder. Det virker på informantene som at et mangfoldig økosystem er positivt for ressurstilgangen, ideer og kompetanse. Dette er faktorer som vil være nyttige for start-ups og entreprenører.

En ting som jeg har erfart gjennom å være med på litt forskjellige greier. Selv om bedriftene befinner seg i vidt forskjellig bransje, så er ikke forskjellen så stor som folk tror. Man tenker ja, det er forskjell på bransjer og ikke så relevant for oss, Men det er ikke helt sant fordi, ja,

suksessfaktorer er etter min erfaring veldig lik. Det handler til syvende og sist om at du har et fungerende produkt (Informant 5).

Vi må ha en mix av forskjellige aktører med ulike miljøer og profiler. Dette ser jeg på som avgjørende for kunnskapsformidlingen og tilgangen til ressurser (Informant 3)

Disse sitatene fra Sogndal og Førde underbygger viktigheten av bransjeheterogenitet økosystemene. Vi ser en klar trend blant informantene at de ønsker inspirasjon fra ulike bedrifter i forskjellige bransjer. Dette gjør til at bedriftene får innspill på områder de ikke er så gode på selv. Forbedringspunkter som de ikke selv var klar over, kommer også frem i lyset.

Det blir jo litt sånn at man kanskje bruker hverandre uten at man tenker så mye over det. Det er jo veldig lett å spørre hverandre om hjelp da hvis det er noe. Sitter man her i lunsjen da, så er det plutselig noen som har det samme problemet eller har noe erfaring med det du har (Informant 7).

Dette handler om å spille på hverandres styrker, og gjøre hverandre gode. Flere av informantene snakker om viktigheten av investorer og kapital. Det er tett tilgang til kapital og ressurser som gjør at ønskelige effekter oppnås. Disse effektene får vi at ved at bransjeaktører reinvesterer kapital inn i andre selskaper i økosystemet. Flere av informantene vi har snakket med påpeker hvor viktig nærhet til investorer er for å lykkes med kapitalinnhenting.

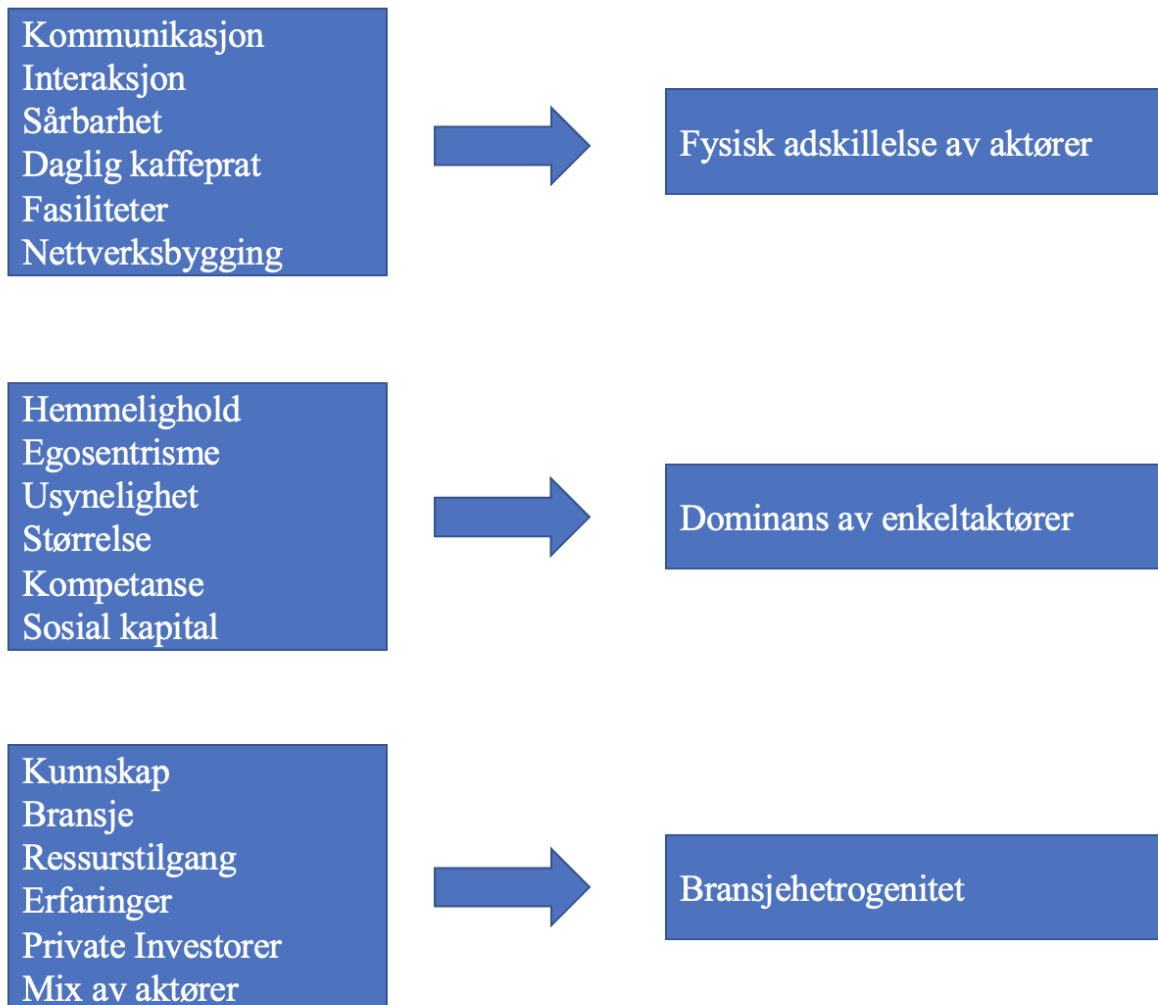
Vi har noen på bygget som har investert i selskapet vårt. Vi har en som vi har fått som investor og gått inn i styret. Og et annet selskap på bygget som har realisert litt av eierandelen i selskapet og investert i oss (Informant 4).

Vi har selv investert i Selskaper her på bygget, noe som vi ser på som verdifullt. Da får vi Diverfisert investeringene våre innen litt ulike bransjer, samtidig som vi får mer kunnskap og kompetanse som kan spille tilbake på oss.(Informant 5)

Det synes å være tilfelle at viktigheten av bransjeheterogenitet er en gjenganger i både Førde og Sogndal.

4.4 Datastruktur av datamateriale

I figur 4 har vi illustrert hvordan vi har kodet dataene våre fra intervjuene. Dette er en presentasjon av det utvalgte, representativt og rå data ved siden av de aggregerte faktorene. Disse faktorene vil bli analysert og videre konseptualisert i seksjon 5 (analyse).

Figur 4: Illustrasjon av datastruktur

5 Analyse

I dette kapittelet vil de tre faktorene fra datastrukturen i seksjon fire bli konseptualisert og diskutert i lys av teorien i seksjon to. Vi vil i denne delen prøve å trekke ut mønster som representerer de funnene vi fant i Førde og Sogndal. Ut ifra denne studien har vi kategorisert

funnene til informantene i tre ulike faktorer som påvirker integrasjon og desintegrasjon av entreprenørielle økosystem i rurale områder. Disse er fysisk adskillelse, dominans av enkeltaktører og bransjeheterogenitet.

5.1 Fysisk adskillelse av aktører

Når vi analyserer hvordan fysisk adskillelse av aktører, påvirker entreprenørielle økosystemer vil vi ta utgangspunkt i Spigel sin definisjon av teorien. Et entreprenørielt økosystem defineres som en gruppe av gjensidig avhengige aktører og faktorer som er koordinert på en slik måte at de muliggjør produktivt entreprenørskap innenfor et bestemt område (Spigel, 2020).

Vi har gjennom intervjuene fått et inntrykk av at små avstander innad i økosystemene, både PEAK og FUS, kan være avgjørende for integrasjonen. Det virker som at det er lite endringer i kommunikasjonsmønsteret som skal til, før samarbeidet mellom aktørene blir brutt. Små endringer i avstander kan gjøre det vanskeligere å etablere og opprettholde nødvendige relasjoner og samarbeid mellom aktørene. Det virker som at nærhet kan være avgjørende for et velfungerende økosystem, noe som også er argumentasjonen til Moore (1993) og Isenberg (2010, 2011), om at det må bygges partnerskap og allianser med andre aktører i økosystemet for å dra nytte av komplementære styrker og ressurser. Dette kan bety at nærhet er med på å gjøre det enklere for bedrifter å dele kunnskap og erfaringer. Nærhet kan opprettholdes gjennom formelle møter, uformell kommunikasjon eller tilfeldige samtaler på kaffebarer eller fellesområder. Dette kan vi antyde at stemmer overens med at entreprenørielle økosystemer er preget av relasjonell styring og mangel på et klart makthierarki (Bell, Tracey, & Heide, 2009; Pitelis, 2012). Dersom aktørene ikke møtes og samhandler vil det kunne bli vanskelig å bygge partnerskap og allianser.

En felles oppfatning hos informantene fra FUS og PEAK påpeker at økning i fysisk avstand bidrar til mindre kommunikasjon og samhandling. I PEAK oppfattet vi at det er lite endring som skal til før det oppstår kommunikasjonssvikt. Selv små endringer i plasseringen av aktørene, for eksempel å flytte dem til forskjellige etasjer eller gi dem egne kaffemaskiner, kan resultere i mindre samhandling med resten av økosystemet. I FUS ble avstanden i noen tilfeller så stor geografisk at kommunikasjonen ble brutt monumentalt. Denne tilnærmingen er i overensstemmelse med en del av teorien om det entreprenørielle økosystemer. Denne

teorien handler om å bygge nettverk og utvikle tillit mellom aktørene (Spigel & Harrison, 2018). Dette er noe som kan bli utfordrende å opprettholde når avstandene blir for store. Mangel på ressurstilgangen og kunnskapsforvekslingen kan derfor svekke innovasjonen og ideutviklingen.

Ut ifra funnene våre kan vi også antyde at avstander har en påvirkning på både agglomerasjon og spillover- effekter. I teorien påpekes det at agglomerasjon kan føre til en økonomisk synergivirkning, hvor bedrifter kan dra nytte av hverandres eksistens og samarbeide for å øke produktiviteten og lønnsomheten, som videre kan føre til spillover-effekter (Feldman, Francis, & Bercovitz, 2005; Isenberg, 2011; Acs, Braunerhjelm, Audretsch, & Carlsson, 2009). Disse effektene vil trolig ikke oppstå dersom kommunikasjonen mellom aktørene er fraværende. Dette kan få uheldige konsekvenser for rural innovasjon og utvikling. Fraværende samarbeid vil derfor kunne svekke muligheten for ønskelige synergivirkningene som agglomerasjon og spillover-effekter skaper.

Vi kan derfor konkludere med at avstander mellom aktører kan føre til kommunikasjonssvikt, som svekker agglomerasjonseffekter og spillover-effekter. Hvis dette stemmer, er det konsekvenser som påvirker det lokale og regionale næringslivet i negativ retning.

5.2 Dominans av enkeltaktører

Vi vil i denne delen diskutere dominans av enkeltaktører opp mot teori om agglomerasjon og spillover-effekter. Agglomerasjonsteorien antyder at geografisk nærhet mellom bedrifter og økonomisk aktivitet kan føre til økt produktivitet og innovasjon på grunn av positive eksternaliteter og spillover-effekter (Krugman, 1991; Acs, Braunerhjelm, Audretsch, & Carlsson, 2009; Acs & Varga, 2005).

Ut ifra de funnene vi har gjort, har vi tilstrekkelig grunnlag til å antyde en nyansering av teoriene på noen områder. Det vi ikke klarer å finne innen teorien om agglomerasjon, er om de positive effektene uansett oppstår ved nærhet, eller om det avhenger av for eksempel størrelse på aktørene. Når bedrifter og entreprenører samles i samme område skapes det et dynamisk og kunnskapsintensivt miljø der idéutveksling, samarbeid og læring kan finne sted (Acs & Varga, 2005). Suksessen til en bedrift eller entreprenør kan ha positive ringvirkninger

på andre bedrifter i nærheten (Isenberg, 2011). Spørsmålet blir her om en dominant suksessfull bedrift i et entreprenørielt økosystem skaper disse positive ringvirkningene.

Informantene har påpekt at størrelsene på aktørene kan være et problem. Videre virker det som at jo større aktørene blir, jo mer innesluttet og egosentriske blir de. Deretter forklarer informantene fra sitt perspektiv at overdominante aktører ofte har en tendens til å ha fokus på egne interesser og beskytte sin posisjon, heller enn å fremme samarbeid og deltakelse fra andre aktører. Dette kan skape barrierer for samarbeid, begrense tilgangen til ressurser og hindre utveksling av kunnskap og ideer. Samtidig kan det føre til manglende kommunikasjon og isolasjon i økosystemet. Dette stemmer overens med teorien om spillover-effekter. Dersom det er mangel på kommunikasjon kan man gå glipp av ideer og muligheter (Acs, Braunerhjelm, Audretsch, & Carlsson, 2009). Når en aktør blir for dominerende, kan det skape en ubalanse i maktforholdene og redusere motivasjonen for å bidra og engasjere seg i fellesaktiviteter. Dette indikerer at det er en øvre grense for hvor mange og hvor store aktører kan bli, for at samarbeidet i økosystemet opprettholdes. Det er ikke nok litteratur om hvordan rurale økosystemer skal forholde seg til dette (Røssevold, 2022). På grunn av at begge økosystemene befinner seg i rurale områder, mangler de de seks domene som Isenberg (2011) forklarer som nødvendige for et velfungerende økosystem. Derfor blir det ekstra viktig at hver enkelt aktør bidrar til å skape et inkluderende økosystem.

Både hos PEAK og FUS var det eksempler på dominans av enkeltaktører. Aktørene ble altså så store at de skadet kommunikasjonsflyten i økosystemet. Dette fenomenet kan sammenlignes med det vi finner innen individuelle organisasjoner, altså siloer, men nå i et økosystemperspektiv.

Det virker altså som at dominante bransjeaktører kan ha en negativ innvirkning på innovasjon og produktivitet i et entreprenørielt økosystem. I og med at nærheten kan bli brutt, som videre fører til at kommunikasjonen og samhandlingen blir svekket. Vil det kunne se ut til at de ønskede agglomerasjonseffektene svekker seg. I oppstartsbedrifter er entreprenøren avhengige av samarbeid og nettverksbygging for å oppnå vekst og suksess. På dette stadiet er det ofte et ønske om å ta til seg kunnskap, ressurser og erfaringer fra andre aktører i økosystemet (Spigel, 2017). Et slikt samarbeid kan bidra til gjensidig læring, innovasjon og

utvikling av et sterkt entreprenørielt økosystem. Det kan derfor være skadelig dersom disse aktørene blir møtt med overdominante, store enkeltaktører som ikke bidrar til felleskap.

Resultatene indikerer at dominansen av enkeltaktører og den påfølgende desintegrasjonen av økosystemet kaster nytt lys over prinsippene innenfor agglomerasjonsteorien. Dette på bakgrunn av at bedrifter ikke kan vokse i all evighet uten at økosystemet svekkes. Ved å se på agglomerasjonsteorien gjennom et økosystem perspektiv tolker vi det som at agglomerasjonseffekter styrkes i et område i takt med økningen av bedrifter og størrelsen på dem, men ut fra våre funn går vekst hos en av bedriftene i fellesskapet på bekostning av økosystemet som helhet. Det virker som at økonomisk geografisk konsentrasjon ikke alltid er gunstig for innovasjon og vekst, da det virker som det er en øvre grense. En balansert maktfordeling ser derfor ut til å være nødvendig for opprettholdelse av et sunt og bærekraftig entreprenørielt økosystem. Vi må allikevel være forsiktig med å være for bastant på våre konklusjoner her, da agglomerasjonsteorien, til tider kan være lite konsis. Det er derfor en viss risiko for at vi har oversett noe av teorien til agglomerasjonsteorien.

5.3 Bransjeheterogenitet

Spilloverteorien tar sikte på å forklare hvordan kunnskap, kompetanse og ressurser mellom to eller flere aktører kan gi opphav til innovasjon og vekst (Isenberg, 2011). Spilloverteori kan knyttes opp mot grad av bransjeheterogenitet. Ifølge Landstrøm (2017) er høy grad av heterogent bransjemiljø positivt for kapitalinnhenting i bedrifter. I denne studien har vi empiri som underbygger dette.

I vår studie var mange av informantene tydelige på hvor viktig et heterogent økosystem er for kapitalinnhenting, og for den generelle ressurstilgangen, eksempelvis ved at en bedrift i et økosystem re-investerer eierkapital i et annet selskap. Dette er en spillover-effekt (Isenberg, 2011). Dette kunne vært vanskeligere dersom økosystemet hadde hatt en ensartet industriell struktur med høy grad av konkurranse. Ved høy grad av bransjeheterogenitet, blir også konkurranseaspektet fjernet, noe som vil kunne gi et godt grunnlag for et tillitbasert miljø (Spigel & Harrison, 2018). Dette betyr at bedriftene stoler på hverandre og er villige til å samarbeide for å oppnå felles mål. I rurale områder er dette spesielt viktig, der bedriftene ofte er avhengige av hverandre for å overleve og vokse frem (Frimanslund & Nath, 2022).

Noen av informantene mente også at det å ha en mangfoldig bransjeportefølje innenfor et økosystem kan føre til andre positive effekter. De forklarte videre at enkeltpersoner som hadde oppnådd suksess i økosystemet og blitt engelinvestorer ofte fortsatte å investere innenfor det samme økosystemet. I denne sammenhengen mente de at det var positivt å ha flere bransjer å investere i for å oppnå større diversifisering, samtidig som selskapene de investerte i ikke konkurrerte direkte med engelinvestorens tilknyttede selskap. Dette stemmer overens med litteraturen til Spigel og Landstrøm, som sier at et mangfoldig og heterogent entreprenørielt økosystem gir tilgang til et bredt spekter av ressurser fra ulike bransjer (Spigel, 2017). Dette bidrar til en bredere diversifisering av investeringsmulighetene for potensielle investorer, og tiltrekker flere investorer til økosystemet, som igjen øker tilgangen til kapital for oppstartsselskaper (Landstrøm, 2017).

Funnene våre indikerer at oppstartsbedrifter kan ha problemer med å finansiere prosjekter i områder med høy industrikonsentrasjon og lav variasjon i næringslivet. Dette kan også forklare hvorfor innovative næringsmiljøer ofte oppstår i urbane områder, hvor det er mer variasjon og tilgang til ulike ressurser (Isenberg, 2011; Frimanslund & Nath, 2022). Det samme gjelder kunnskap og ideutveksling. Når aktørene kommer fra samme bransje, er det mindre variasjon i kunnskap og perspektiver som kan deles og utveksles. Dette kan begrense potensialet for nye ideer og innovasjon som ofte oppstår når forskjellige bransjer møtes og samarbeider (Spigel, 2017). På den annen side understreker klyngeteorien at konkurranse også bidrar til innovasjon og vekst (Porter, 1998). Det kan være fordelaktig for oppstartsbedrifter å samhandle med mer etablerte bedrifter innenfor samme bransje. Et godt eksempel på dette er Silicon Valley, der det er intens konkurranse mellom aktørene, samtidig som det er et av de mest vellykkede entreprenørielle økosystemene i verden (Feldman, Francis, & Bercovitz, 2005).

Ut ifra funnene våre, kan vi antyde at informasjonsflyt og ressurstilgang blir positivt påvirket av bransjeheterogenitet. Graden av bransjeheterogenitet ser også ut til å spille en viktig rolle når vi snakker om spillover-effektene i et økosystem. Dette tilfellet ser ut til å gjelde for begge økosystemene i vår studie.

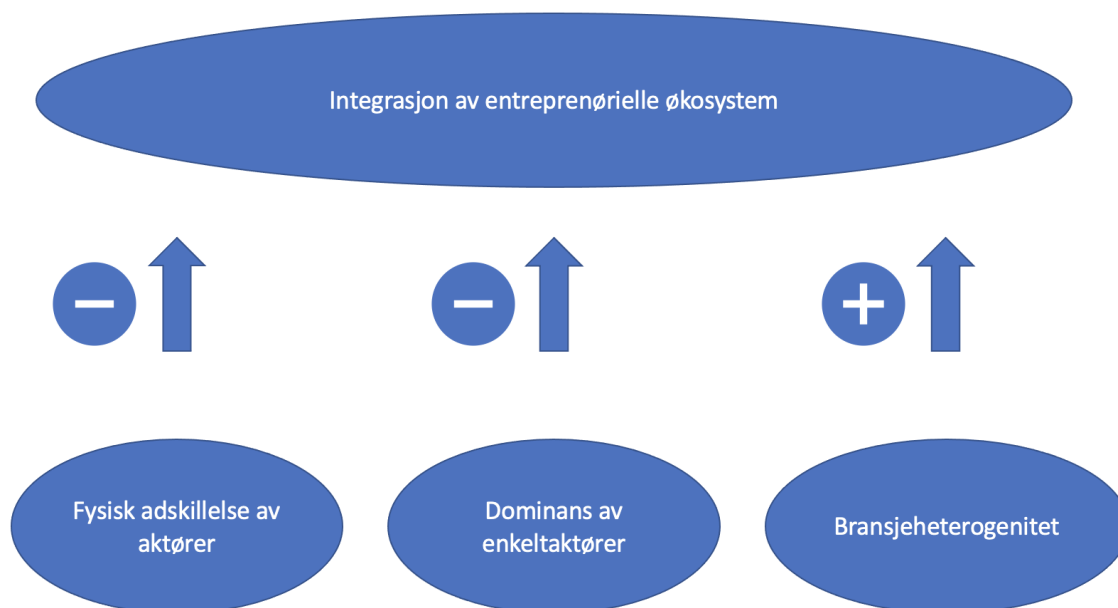
5.4 Ulikheter mellom Førde og Sogndal

Ut ifra informantenes perspektiv bli PEAK beskrevet som et mer velfungerende økosystem enn det FUS er. Ved å analysere økosystem gjennom et entreprenørielt økosystem perspektiv har de mye likheter, men også noen klare skiller. Som nevnt i konteksten er FUS styrt av en ekstern aktør, mens PEAK har interne eiere, altså “entreprenørene” selv. I henhold til teorien vil et velfungerende entreprenørielt økosystem ha interne eiere, altså at entreprenøren selv styrer økosystemet (Stam, 2015; Spigel & Harrison, 2018). Dette kan være en av grunnene til at PEAK er et mer velfungerende økosystem enn FUS. Et annet eksempel der vi ser ulikheter mellom PEAK og FUS er fysisk adskillelse av aktører. I PEAK klarer de å holde de store aktørene på bygget, mens i FUS ser vi at de velger å flytte seg ut av bygget. Dette kan igjen støtte teorien om at velfungerende økosystem bør være styrt av eieren selv (Stam, 2015; Spigel & Harrison, 2018). I PEAK har de lagt til rette for at store aktører fortsatt har plass i bygget, mens dette ikke har blitt gjort i FUS. Derimot kan denne forskjellen også være knyttet til faktorer som størrelsen på bygningene eller økosystemets omfang.

Isenbergs teori om de seks domeneene er nødvendige for at et entreprenørielt økosystem skal være velfungerende (Isenberg, 2011). Disse er ikke fullt ut til stede eller ikke til stede i det hele tatt i de rurale områdene vi undersøker, som Sogndal og Førde. Ut ifra informantenes forklaringer har Førde oppnådd et velfungerende økosystem gjennom PEAK, mens dette ikke kommer like tydelig frem i FUS. Hvordan PEAK har oppnådd dette kan forstås ved å se på spillover-effekter, som Isenberg beskriver (Isenberg, 2011). Når en aktør oppnår suksess, skaper de inspirasjon, investering av kapital og deling kompetanse og erfaringer med andre aktører i økosystemet. Dette er noe som er tilfelle for en av gründerbedriftene hos PEAK som har opplevd en vekst og suksess. Denne bedriften har erfaringer som de kan dele med andre aktører i PEAK. I tillegg har flere av personene i bedriften videre investert kapital, både sosial og finansiell, i økosystemet. Dette viser hvor kompleks teorien om entreprenørielle økosystemer er, med agglomerasjon og spillover-effekter. Det er en viss grad av inkonsistens i Isenbergs teori. Han påpeker at alle seks domener er nødvendige for et velfungerende økosystem, samtidig som han erkjenner at spillover-effekter kan bidra til forbedringer i eksisterende økosystemer, slik vi ser i tilfellet med PEAK.

5.5 Konseptualisering av det entreprenørielle økosystemet

Ut ifra funnene og analysen vår, er vi er nå i stand til å konseptualisere en figur som beskriver hvilke faktorer som fører til integrasjon og desintegrasjon av rurale entreprenørielle økosystemet.

Figur 5: Konseptualisering av integrasjon og desintegrasjon av økosystem

Figuren viser at fysisk adskillelse av aktører, dominans av enkeltaktører og bransjeheterogenitet er faktorer som kan fører til integrasjon (+) og desintegrasjon (-) av entreprenørielle økosystem.

6 Konklusjon

Formålet med denne studien har vært å kartlegge hvilke faktorer som fører til integrasjon og desintegrasjon av to rurale entreprenørielle økosystem: PEAK Sunnfjord og FUS Sogndal. Basert på en kvalitativ komparativ casestudie og åtte semistrukturerte intervju er det samlet inn empiri for å prøve å besvare problemstillingen. Vi kan ut ifra datastrukturen og analysen

av studien vår konkludere med at integrasjon og desintegrasjon av rurale entreprenørielle økosystem kan påvirkes av tre hovedelementer; dominans av enkeltaktører, fysisk adskillelse av aktører og bransjeheterogenitet som vist i figur 5.

I studien vår, ser vi mønster av at fysisk adskillelse av aktører fører til desintegrasjon av det entreprenørielle økosystemet ved at kommunikasjonen og samhandlingen blir brutt. Dette kan føre til svekket agglomerasjon- og spillover-effekter noe som vi ser antydninger til i PEAK og FUS. Dette er i samsvar med teorien om entreprenørielle økosystemer om at manglende kommunikasjon mellom aktørene kan hindre de ønskede synergivirkningene i et økosystem.

Neste faktor omhandler dominans av enkeltaktører som ifølge vår studie fører til desintegrasjon av økosystem. Ved dominans av enkeltaktører blir en aktør mer opptatt av seg selv og bedriften sin, enn å dra felleskapet i riktig retning, noe som kan begrense samarbeidet. I FUS førte denne dominansen til fraflytting fra økosystemet, mens i PEAK ble aktørene værende, men isolerte seg. Dette er noe som er i overenstemmelse med spillover-effekter fordi begrenset samarbeid fører til at man går glipp av muligheter. Dette funnet kan være i strid med noe av det agglomerasjonsteorien står for, da suksessen til en bedrift i utgangspunktet skal ha positive ringvirkninger på andre bedrifter i nærheten.

Det tredje og siste funnet antyder at høy grad av bransjeheterogenitet er positivt for det entreprenørielle økosystemene. En av grunnene til dette, er at et heterogent entreprenørielt økosystem gir tilgang til et bredt spekter av ressurser fra ulike bransjer. Dette gjelder både økonomiske og sosiale ressurser. Bransjeheterogenitet fører til redusert konkurranse mellom bedriftene, dette ser ut til å fremme tillit og samarbeid mellom aktørene. Dette stemmer overens med teorien om entreprenørielle økosystemer, om at mindre konkurranse mellom aktørene fører til et tillitsbasert miljø. Dette er noe som videre fører til spillover effekter ved at aktører re-investerer innad i økosystemet, som vi erfarte i både PEAK og FUS.

Generelt sett virker det som at økosystemene er sårbare for endringer. Selv små endringer kan påvirke dynamikken innad i økosystemene. Bare det å ha egne kaffemaskiner kan være et hinder for gode ideer og muligheter. Det kommer også fram hvor viktig enkeltpersoner er i å opprettholde et velfungerende økosystem.

Dette er interessante funn som kan gi innspill til beslutningstakere som skal legge til rette for entreprenøriell næringsutvikling. Et eksempel på dette er at entreprenører sin fremvoksende innesluttethet og isolasjon, hindrer agglomerasjonseffekter innad i økosystemet. Det betyr at man for eksempel kan vurdere om det bør være en størrelsebegrensning på hvem som kan være innad i økosystemene. Målet med denne studien har vært å bidra til en bedre forståelse av entreprenørielle økosystem, agglomerasjon og spillover-effekter og funnene kan forhåpentligvis gi motivasjon til videre studier av disse teoriene.

6.1 Kritikk til egen forskning og studien sine begrensinger

I forbindelse med empirien vi har samlet inn er det noen begrensinger. En svakhet er at vi i denne studien ikke har skilt mellom ulike type aktører som investorer, gründere, små-bedrifter og offentlige virkemidler. Vi har valgt å plassere alle aktørene i samme kategorien, noe som kan skape bedre oversikt enn dersom vi hadde delt disse inn i ulike typer. Dette var bevisst for å kunne opparbeide seg et helhetsbilde på hvordan integrasjon og desintegrasjon av entreprenørielle økosystem foregår. Svakheten med dette er at en ikke får innsikt i hvilke roller de ulike aktørene har og hvordan dette påvirker økosystemet. Det er også verdt å nevne at de to ulike casene ikke nødvendigvis kan generaliseres til andre entreprenørielle økosystem. Dette basert på at utvalget på åtte informanter og de to ulike casene er spesifikt for vår studie. Samtidig vil vi trekke frem at det ikke er helt utenkelig at noen av funnene som er gjort kan overføres til lignende økosystem i Norge. Teorien om agglomerasjon er veldig kompleks og på bakgrunn av dette kan det ha forekommet at vi har oversett noen områder innenfor denne teorien.

6.2 Forslag til videre forskning

For videre forskning kan det være interessant å undersøke om resultatene kan trekke noen paralleller til andre rurale entreprenørielle økosystem. Dette med formål om å understreke at vår forskning bringer en gyldighet. Det er også mulig å forske på hvordan infrastruktur og utforming av lokalene påvirker samhandling og det entreprenørielle økosystemet.

I lys av koronapandemien og økt bruk av hjemmekontor har det åpnet muligheter for ytterligere forskning på entreprenørielle økosystemer og deres endringer i etterkant av pandemien.

Litteraturliste:

- Acs, Z. J., & Varga, A. (2005). Entrepreneurship, agglomeration and technological change. *Small business economics*, 24, 323-334.
- Acs, Z. J., Braunerhjelm, P., Audretsch, D. B., & Carlsson, B. (2009). The knowledge spillover theory of entrepreneurship. *Small business economics*, 32, 15-30.
- Andersson (2018). *OECD Territorial Reviews: The Megaregion of Western Scandinavia*. OECD Publishing.
- Asheim, B. T., & Gertler, M. S. (2005). *The Geography of Innovation: Regional Innovation Systems*. In J. Fagerberg, D. C. Mo
- Bell, E. & Bryman, A. (2007, mars). The ethics of management research: An exploratory content analysis. *British journal of management*, 18(1), 64-77 DOI: 10.1111/j.1467-8551.2006.00487.x
- Bell, S. J., Tracey, P., & Heide, J. B. (2009). The organization of regional clusters. *Academy of Management Review*, 34(4), 623–642
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589-597.
<https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Bryman, A. & Bell, E. (2019). *Business Research Methods* (5th ed.). Oxford University Press.
- Combes, P. P., & Gobillon, L. (2015). *The empirics of agglomeration economies*. In *Handbook of regional and urban economics* (Vol. 5, pp. 247-348). Elsevier.
- Creswell, J. W. & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage publications.

- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches* (5th ed.). Sage Publications.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2000). *Handbook of Qualitative Research* (2nd ed.). Sage Publications.
- Dubini, Paola. (1989). The influence of motivations and environment on business start-ups: Some hints for public policies. *Journal of business venturing* 4 (1):11-26.
- Easterby-Smith, M., Jackson, P., Jaspersen, L. & Thrope, P. (2015). *Management & Business research* (5. utgave). UK: Sage
- Easterby-Smith, M., Jackson, P., Jaspersen, L. & Thrope, P. (2018). *Management & Business research* (6. utgave). Los Angeles: Sage Publications, Inc.
- Eisenhardt, Kathleen M, and Melissa E Graebner. (2007). "Theory building from cases: Opportunities and challenges." *Academy of management journal* 50 (1):25-32.
- Fangen, K. (2020). *Deltakande observasjon* (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Feldman, M. P., Francis, J. L., & Bercovitz, J. (2005). *Creating a cluster while building a firm: Entrepreneurs and the formation of industrial clusters*. *Regional Studies*, 39(1), 129-141.
- Frimanslund, Tore, and Atanu Nath. (2022). "Regional Determinants of Access to Entrepreneurial Finance: A Conceptualisation and Empirical Study in Norwegian Start-Up Ecosystems." *Journal of Small Business & Entrepreneurship RSBE* In press. doi: 10.1080/08276331.2022.2035171.
- Frimanslund, Tore, Ove Oklevik, and Gregory Kwiatkowsky. (2022). "The role of finance in the literature of entrepreneurial ecosystems." *European Planning Studies*.
- FUS .(u. å). *Arbeidsfellesskap I Sogn*. Hentet 23.05.2023 frå: <https://www.fussogn.no/>

- Gehman, Joel, Vern L. Glaser, Kathleen M. Eisenhardt, Denny Gioia, Ann Langley, and Kevin G. Corley. (2018). "Finding Theory–Method Fit: A Comparison of Three Qualitative Approaches to Theory Building." *Journal of Management Inquiry* 27 (3):284-300. doi: 10.1177/1056492617706029.
- Isenberg, D. J. (2010). *How to Start an Entrepreneurial Revolution*. Hentet fra: www.hbr.org
- Isenberg, D., & Global, B. (2011). *The Entrepreneurship Ecosystem Strategy as a New Paradigm for Economic Policy: Principles for Cultivating Entrepreneurship 1*.
- Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (4.utg). Cappelen Damm Akademisk.
- Johannessen, A., Tufte P. A., & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* .(6.utgave). Oslo: Abstrakt forlag.
- Krugman, P. (1991). Increasing returns and economic geography. *Journal of Political Economy*, 99(3), 483-499.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag AS 2015.
- Landström, H. (2017). *Avansert introduksjon til entreprenøriell økonomi*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, Inc.
- Lerner, J. (2009). *Boulevard of broken dreams: Why public efforts to boost entrepreneurship and venture capital have failed, and what to do about it*. Princeton, NJ: Princeton University Press
- Lewis, P., Saunders, M., & Thornhill, A. (2016) *Research Methods for Business Students* (7. utgave.). Essex: Pearson.

- Liao, J., Welsch, H., & Stoica, M. (2003). Organizational absorptive capacity and responsiveness: An empirical investigation of growth-oriented SMEs. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28(1), 63–85
- Lincoln Y., Guba E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage.
- Markusen, A (1996). Sticky places in slippery space: *A typology of industrial districts*. *Economic Geography*, 72(3), 293–313
- Marshall, Alfred. (1919). *Industry and trade: a study of industrial technique and business organization; and of their influences on the conditions of various classes and nations*: London: Macmillan and Co.
- Merriam, S. B., & Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation* (4th ed.). Jossey-Bass.
- Miles, M.B & Huberman, A.M. (1994) *Qualitative Data Analysis. An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks: Sage.
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E., & Moules, N. J. (2017). Thematic analysis: Striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 1-13. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Peak Sunnfjord .(u. å). *Peak Sunnfjord*. Hentet 22.05.2023 fra: <https://www.peaksunnfjord.no/#om>
- Piore, M.J., & Sabel, C. F. (1984). *The second industrial divide: Possibilities for prosperity*. New York: Basic Books.
- Pitelis, C. (2012). Clusters, entrepreneurial ecosystem co-creation, and appropriability: a conceptual framework. *Industrial and Corporate Change*, 21(6), 1359-1388.

- Pocek, Jasna. (2022). Tendencies towards integration and disintegration of the entrepreneurial ecosystem: an institution-based view of the dynamics. *European Planning Studies*: 1-20.
- Porter, M. E. (1998). *Clusters and the new economics of competition* (Vol. 76, No. 6, pp. 77-90). Boston: Harvard Business Review.
- Pratt, M. G. (2009). From the editors: For the lack of a boilerplate: Tips on writing up (and reviewing) qualitative research. *Academy of management journal*, 52(5), 856-862.
- Proff (u.å). *Peak Sunnfjord AS*. Proff. Hentet 23.05.2023 fra: <https://www.proff.no/selskap/peak-sunnfjord-as/f%C3%B8rde/kontor-og-teletjenester/IF840RA07SL/>
- Qian, H. (2018). Knowledge-based regional economic development: A synthetic review of knowledge spillovers, entrepreneurship, and entrepreneurial ecosystems. *Economic Development Quarterly*, 32(2), 163-176.
- Regnskapstall.no (u.å). *FUS Sogndal AS*. Regnskapstall.no. Hentet 23.05.2023 fra: <https://www.regnskapstall.no/informasjon-om-fus-sogndal-as-106229817S0>
- Røssevold, J. (2022). *Autocatalysis in Rural Entrepreneurship: The Case of Peak Sunnfjord*. <https://app.cristin.no/results/show.jsf?id=2127188>
- Saxenian, A. (1994). Regional networks: industrial adaptation in Silicon Valley and route 128.
- Sautet, F. (2013). Local and systemic entrepreneurship: Solving the puzzle of entrepreneurship and economic development. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 37(2), 387-402.
- Store Norske Leksikon (u.å). *Førde*. Hentet 22.mai.2023 frå: https://snl.no/F%C3%B8rde_-_tidlegare_kommune

Spigel, B. (2020). *Entrepreneurial ecosystems: Theory, practice and futures*. Cheltenham, United Kingdom: Edward Elgar Publishing

Spigel, Ben, & Richard Harrison. (2018). Toward a process theory of entrepreneurial ecosystems. *Strategic Entrepreneurship Journal* 12 (1):151-168. doi: doi:10.1002/sej.1268.

Spigel, Ben. (2017). The relational organization of entrepreneurial ecosystems. *Entrepreneurship Theory and Practice* 41 (1):49-72.

Stam, E. (2015). Entrepreneurial ecosystems and regional policy: *A sympathetic critique*. *European Planning Studies*. 23(9),1759–1769

Store Norske Leksikon. (2022, 9. februar). *Førde*. Store Norske Leksikon. Hentet 10. mars 2023, fra <https://snl.no/Førde>

Tobin, G. A., Begley C. M. (2004). Methodological rigour within a qualitative framework. *Journal of Advanced Nursing* 48, 388–396. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.03207.x>

Tenca, F., Buttice, V., Colombo, M. G., Croce, A., Guerini, M. & Giudici, G. (2020). *Entrepreneurial Finance: A Definitive Guide* (2.utg.). World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.

Tjora, A. (2018). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Gyldendal.

Vestland fylkeskommune. (2023, 24.januar). *Berekraftig verdiskapning – regional plan for innovasjon og næringsutvikling*. Vestland fylkeskommune. Hentet 21.04.2023 fra: <https://www.vestlandfylke.no/narings--og-samfunnsutvikling/regional-plan-for-innovasjon-og-naringsutvikling/>

Wipo. (2022). What is the future of innovation-driven growth? *Global Innovation Index 2022*
<https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2022-en-main-report-global-innovation-index-2022-15th-edition.pdf>

Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). Los Angeles: Sage Publications.

Yin, R.K. (2014). *Casestudy Research: Design and Methods*. (5th ed). California, London, New Dehli, Singapore: Sage.

Yin, Robert K. (2013). *Case study research: Design and methods*: Sage publications.

Yin, Robert. K. (2011). *Qualitative Research from Start to Finish*. The Guildford press.

Yin, Robert. K. (2012). *Case Study Research*. Sage Publications, Inc

Vedlegg

Vedlegg 1- Intervjuguide

Spørsmål 1: Informasjon om intervjuobjektet

Hvem er du?

- Personlig?
- På jobb?
- Tidligere erfaringer/bakgrunn?

Spørsmål 2: Om Arbeidsgiver

Hva er din rolle i kontorfellesskapet?

- Hvem jobber du for?
- Hvilken posisjon har din bedrift i næringsklyngen ?
- Hvordan er konkurransen mellom bedriftene innad i næringsklyngen?
- Hvordan er kommunikasjonen mellom de ulike bedriftene i næringsklyngen?

Spørsmål 3: Om Peak Sunnfjord og FUS

Hva synes du fungerer bra i økosystemet?

- Fasiliteter?
- viktigste ressurser for å lykkes?
- Fordeler og ulemper med fellesskapet?
- Endringer de siste 2 årene?
- Drivere av økosystemet?

Spørsmål 4: Om større aktører i nærområdet

Hvilken betydning har aktører som Framtidsfylket, Kunnskapsparken Sogn og Fjordane, Sunnfjord Utvikling, virkemiddelapparatet og Innovasjon Norge hatt for din bedrift?

- Hvordan ressurstillgang
- Hva er viktigheten av det?
- Tilgang på kunnskap og informasjon

- Lett tilgang til investorer?
- Hvilken type investorer?

Spørsmål 5: Samarbeid med HVL

Hvordan er samarbeidet deres med HVL?

- Rekruttering av nye ansatte?
- Forskning og utvikling?
- Samarbeid med FUS?
- Kommunikasjon med studenter?

Spørsmål 6: Endring de siste årene og fremtidsutsikter

Hva er de viktigste endringene etter korona?

- Makroøkonomisk?
- Vanskeligere å få kapital?
- Desintegreering/oppløsning?
- Har miljøet blitt mer robust og Integrert ?
- Nyetableringer?
- Hvordan ser dere på fremtiden?
- Strømkrise/krig?

Spørsmål 7: Lokalmiljø

Hvilke fordeler ser dere med å operere i et lite lokalmiljø?

- vekstmuligheter?
- Tilgang til kapital?
- Tilgang til Arbeidskraft?
- Ulemper?

Vedlegg 2 – Samtykkeskjema

Samtykkeskjema til intervju og lydopptak

Vi er ei bachelorgruppe som består av studentene: Kristoffer Magnussen, Jørgen Holum og Amund Husom. Dette semesteret skal vi skrive bacheloroppgave ved Høgskolen På Vestlandet i Sogndal. Vi vil forske på entreprenørielle økosystemer/rurale gründermiljø og hvordan ulike aktører samhandler. Vi kommer til å bruke opptak av intervjuene i skriveprosessen. Opptakene blir lagret sikkert og informasjonen kommer dermed ikke på avveie. Prosjektet er godkjent hos Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD). Dataene vil også bli sletta etter at vi har ferdigstilt oppgaven. Leveringsfristen er 26.mai 2023.

Det er frivillig å delta i studien og dermed er det mulig å trekke seg uten begrunnelse. Dersom dette er tilfelle, vil opptak av intervju og eventuelle andre innsamla data slettes.

Dersom du ønsker å delta i denne studien, undertegner du samtykkeerklæringen nederst på dette arket.

Har du spørsmål eller ønsker mer informasjon, kan vi kontaktes på tlf: 95282933 – Jørgen Holum eller e-post: Jorgen.holum@hotmail.com.

Med vennlig hilsen

- Kristoffer Magnussen
- Amund Husom
- Jørgen Holum

Samtykke erklæring:

Jeg har mottatt informasjonsskriv om studien av entreprenørielle økosystemer/rurale gründermiljø, og jeg ønsker å stille til intervju.

(Navn/dato)

Høgskulen på Vestlandet

BO6-2011: Bacheloroppgave

BO6-2011-BO-2023-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	12-05-2023 12:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	26-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve		
Flowkode:	203 BO6-2011 1 BO 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Navn:	Jørgen Flemmen Holum
Kandidatnr.:	211
HVL-id:	593709@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	15231
----------------------	-------

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn:	Bestegjengen
Gruppenummer:	38
Andre medlemmer i gruppen:	Amund Kirkebøen Husom, Kristoffer Stauang Magnussen

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei